

Οι τίτλοι στη γερμανική γλώσσα :

AUGUST STRINDBERG

(FRÄULEIN ZULIE)

και

(DIE STRÄCKERE)

Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ
ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΡΙΑ ΛΑΖΟΥ

Απαγορεύεται χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη κάθε είδους ανατύπωση ή δημοσίευση μέρους ή όλου του κειμένου καθώς και της μακέτας του σκηνικού χωρίς την έγγραφη συγκατάθεση του ζωγράφου. Οποιαδήποτε παρουσίαση του έργου στο Θέατρο, Ραδιοφωνία, Τηλεόραση κλπ., επιτρέπεται μόνον ύστερα από έγγραφη έγκριση του μεταφραστή.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΣΤΡΙΝΤΜΠΕΡΓΚ

ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ

(ΝΑΤΟΥΡΑΛΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ)

Η ΠΙΟ ΔΥΝΑΤΗ

(ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΟ)

Μετάφραση : ΠΕΛΟΣ ΚΑΤΣΕΛΗΣ
Πρόλογος : ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡ. ΑΚΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ «ΔΩΔΩΝΗ»

ΕΥΑΓΓ. Κ. ΛΑΖΟΣ — ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 3
ΑΘΗΝΑ

Στὰ 1894, ὅταν ὁ Ἴψεν, παρουσιάζεται καὶ θριαμβεῦει μπρὸς στὸ Ἑλληνικὸ κοινὸ μὲ τοὺς «Βρυκόλακες» του, ἡ ἑλληνικὴ σκηρὴ κάνει τὴν πρώτη της γνωριμία μὲ τὸ Σκανδιναυικὸ Θέατρο, πὸν τόσο σημαντικὰ θὰ ἐπηρεάσει τὴν Νεοελληνικὴ δραματολογία στὰ πρῶτα χρόνια τοῦ αἰῶνα μας.

Ὁ Στρίντμπεργκ βέβαια ἴσως νὰ μὴ γνώρισε ἀπ' τὴν πρώτη στιγμή τὴν ἀποθέωση πὸν ἐπιφυλάξαμε στὸ νορβηγὸ συνάδελφό του, πὸν συμβόλιζε γιὰ μᾶς τὴν ἀνατροπὴ τοῦ κατεστημένου τοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου καὶ τὴν προσήλωσή μας σὲ νέες δραματολογικὲς μορφές, κι ἴσως ἀκόμα νὰ μὴν ἔγινε σὰν τὸν Ἴψεν ἓνα «σύμβολο», ἓνας «ὀδηγητής». Πάντως ἡ ἀξία του γρήγορα ἀνακαλύφθηκε καὶ ἀναγνωρίστηκε στὰ μέτρα πὸν τῆς ταίριαζε.

Τὸν πρωτοπαρουσιάζει στὸ Ἑλληνικὸ κοινὸ ὁ Γιάννης Καμπύσης — ἡ ἐλπίδα τῶν νέων πὸν θαύμαζαν τὸν Νίτσε καὶ τοὺς βόρειους Ἴψεν, Στρίντμπεργκ, Χάμσον, Μπιγιόρσον — δημοσιεύοντας, στὰ 1898 (Αὐγούστος) στὸ περιοδικὸ «Τέχνη», τὸ ὄργανο τῶν «νεωτερισμῶν», τὴν μετάφραση τῆς «Δεσποινίδας Τζούλιας» οὐνοδευμένη ἀπὸ μιὰ μικρὴ εἰσαγωγὴ τοῦ μεταφραστῆ καὶ τὰ σημαντικότερα προλεγόμενα τοῦ συγγραφέα, τὸ περίφημο καθὼς εἶναι γνωστὸ, μαγεύστο τοῦ θεατρικοῦ νατουραλισμοῦ.

Τρία χρόνια ἀργότερα (1901) τὸ περιοδικὸ «Διώνυσος» δημοσιεύει ἀνυπόγραφη μετάφραση τοῦ «Πάσχα», μὲ τὴν ὑποσημείωση («τὸ τελευταῖον τῶν δημοσιευθέντων ἔργων τοῦ Στρίντμπεργκ»).

Αὐτὲς οἱ πρῶτες ἐπαφές μας μὲ τὸ σουηδὸ δραματοργὸ

μέσα ἀπ' τὸ βιβλίον γρήγορα ἔφεραν καὶ τὴ σκηρικὴ γνωριμία πὸν πραγματοποιήθηκε μὲ τὸ μονόπρακτο «Δὲν παίζουσι μὲ τὴ φωτιά», πὸν ἀνέβηκε σὲ μετάφραση Μήτσου Χατζόπουλου ἀπὸ τὸ «Βασιλικὸν Θέατρον» σ' ἓνα πρόγραμμα μαζί μὲ τὰ μονόπρακτα («Ὁ ἀποχαιρετισμὸς τοῦ Σνίτσερ») καὶ «Μία περίεργος ἐπίσκεψις» τοῦ Ἑπ. Ἰωαννίδου, γιὰ μιὰ μόνο παράσταση (6 Φεβρουαρίου 1903).

Ἡ κυρία Κυβέλη, τέσσερα χρόνια ἀργότερα (1907), παρουσιάζει ἀκόμα δύο μονόπρακτα, τὸν «Πελεκάνο» καὶ τὴ «Μητρικὴ Στοργή» σὲ μετάφραση Ἰωάννου Ε. Χρυσάφη.

Τὸν ἐπόμενο χρόνο (1908) ἡ κυρία Κυβέλη δίνει, σὲ μετάφραση Καμπύσης, τὴν πρώτη παρουσίαση τῆς «Δεσποινίδας Τζούλιας». Τοὺς δύο κεντρικοὺς ρόλους ἐρμηνεύουν ἡ Κυβέλη καὶ ὁ Νίκος Παπαγεωργίου. Τὴν «Τζούλια» τὴν ἀνέβαζε συχνὰ ὄχι μόνο ἡ Κυβέλη, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι θίασοι.

Ὁ «Πατέρας» πρωτοπαρουσιάζεται στὰ 1913 ἀπὸ τὸ θίασο τοῦ Θωμᾶ Οἰκονόμου, στὸν ὁποῖο ἀνῆκε τότε κι ὁ Χριστόφορος Νέξερ. Ὁ Οἰκονόμου τὸν ξαναπαρουσίασε κι ἀργότερα, ὅταν συνεργαζόταν μὲ τὸν θίασο τῆς Κυβέλης.

Ἀπὸ τὴν Δραματικὴ Σχολὴ τοῦ Μιλιᾶδη Ἰωσήφ παρουσιάζεται στὰ 1915 τὸ μονόπρακτο «Μπροστὰ στὸ Θάνατο», σὲ μετάφραση τοῦ Ι.Ε. Χρυσάφη, στὴ αἴθουσα τοῦ «Παρνασσοῦ».

Τὴν ἐπομένη χρονιά (1916) τὸ ἑλληνικὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ γνωρίζει τρία ἀπ' τὰ γνωστότερα ἔργα τοῦ Στρίντμπεργκ, τὴν «Δεσποινίδα Τζούλια», τοὺς «Συναδέλφους» καὶ τὸν «Δανειστή». Στὰ 1917 τυπώνεται κι ὁ «Πατέρας». Καὶ τὰ τέσσερα ἔργα κυκλοφοροῦν σὲ μετάφραση τοῦ Πέτρου Λυδοῦ ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις τοῦ «Φέξη».

Ἄσπας τοῦ «Ὁδείου Ἀθηνῶν» παρουσιάζει τοὺς «Συναδέλφους» στὰ 1919 στὴ μετάφραση τοῦ Λυδοῦ. Ὁ Οἰκονόμου, παρουσιάζει, ἀπὸ τὸ 1924, ὡς τὶς τελευταῖες του ἐμφανίσεις, σποραδικὰ στὴν Ἀθήνα καὶ σὲ περιοδεῖα (π.χ. στὸν Βόλο, στὴν Λάρισα, στὴν Καβάλα, στὴν Θεσσαλονίκη κ.ἄ.) τὸν «Πατέρα» μὲ πρωταγωνίστρια τὴν Τασία Ἀδάμ· τὸν ἐπώνυμο ρόλο κρατᾷ ὁ ἴδιος.

Ἄσπας τοῦ Θανάτου» θὰ κυκλοφορήσει στὰ 1930 μεταφρασμένος ἀπὸ τὸν Χρυσάφη καὶ μὲ ἐκτενέστατο βιογραφικὸ σημεῖωμα τοῦ συγγραφέα. Ἀπὸ τὸν ἴδιο μεταφραστή, κυκλοφοροῦν σ' ἕναν τόμο τὰ μονόπρακτα «Μητρικὴ Στοργή», «Μπροστὰ στὸ Θάνατο» καὶ «Τὸ πρῶτο προμήνυμα». Ἄσπας τοῦ Πατέρας» θὰ εἶναι ἐπίσης τὸ ἔργο μὲ τὸ ὁποῖο ὁ Αἰμίλιος Βεάκης θὰ γιορτάσει τὸ Μάιο τοῦ 1931 στὸ θέατρο «Κυβέλη» τὰ τριαντάχρονα τῆς θεατρικῆς του σταδιοδρομίας μὲ τοὺς ἠθοποιούς, Κατίνα Παξινού καὶ τὸν Ἀλέξη Μινωτῆ.

Ἄσπας τοῦ Κόρου» μὲ τὸ νεοσύστατο «Θέατρο Τέχνης» παρουσιάζει τὸ Νοέμβριο τοῦ 1947 τὸ «Σουάνεβιτ» μεταφρασμένο ἀπὸ τὸν Γεώργιο Σεβαστίουλο, σκηνοθετημένο ἀπὸ τὸν ἴδιο καὶ σκηνογραφημένο ἀπὸ τὸν Ἀνδρέα Νομικό. Ἀπὸ τὴ συνεργασία τοῦ Κώστα Μουσούρη καὶ τοῦ Ἀλέξη Σολομοῦ ξεπηδᾷ στὰ 1950 τὸ «Προσκήνιο» ποὺ παρουσιάζει στὸ θέατρο «Ἀλίκης» στὸ πρῶτο πρόγραμμα τῶν παραστάσεων του τὸ μονόπρακτο «Ἡ δυνατώτερη» σὲ μετάφραση Γιάννη Ζωῖδη, σκηνοθεσία Ἀλέξη Σολομοῦ καὶ μὲ ἐρμηνεύτριες τὴν Ἀθηνᾶ Μιχαηλίδου καὶ τὴν Ἄννα Παῖτατζη.

Στὰ 1957 (16 Ἰανουαρίου) τὸ «Ἐθνικὸ Θέατρο» πρωτοπαρουσιάζει τὸν σουηδὸ δραματογράφου, ἀνεβάζοντας τὴν «Δεσποινίδα Τζούλια» σὲ μετάφραση Λέοντα Κορυφίδη, σκηνοθεσία Κωστῆ Μιχαηλῆ, σκηνικὰ Κλ. Κλώνη καὶ κοστούμια Ἀντ. Φωκᾶ. Τοὺς βασικοὺς ρόλους τοῦ ἔργου ἐρμηνεύουν ἡ Ἄννα Συνοδινού, ὁ Θάνος Κωτσόπουλος καὶ ἡ

Ἄννα Ραντοπούλου.

Τὸ «Φοιτητικὸ Θέατρο Θεσσαλονίκης» παρουσιάζει σ' ἕνα πρόγραμμα (9 Ἰανουαρίου 1960) τὰ μονόπρακτα «Μητρικὴ Στοργή», «Μπροστὰ στὸ θάνατο» καὶ «Τὸ πρῶτο προμήνυμα» σὲ μετάφραση Γ.Ε. Χρυσάφη, μὲ σκηνοθεσία Κυριαζῆ Χαρατσάρη καὶ ἐρμηνευτὲς τοὺς Γεώργιο Σεφερτζῆ, Ράνια Λαδᾶ, Γιάννη Νικολόπουλο, Ἐρση Μαλικιέντζου, Λαμπρινὴ Δημητριάδου καὶ Καίτη Λογοθέτου.

Τὴν ἐπόμενη χρονιά (10 Μαρτίου 1961) τὸ «Ἐλεύθερο Θέατρο Θεσσαλονίκης» τοῦ Κυριαζῆ Χαρατσάρη κάνει ἐναρξὴ τῆς πρώτης του περιόδου μ' ἕνα «Δίπτυχο Στρίντμπεργκ». Σὲ μετάφραση, σκηνοθεσία καὶ σκηνογραφικὴ ἐπιμέλεια τοῦ Κυριαζῆ Χαρατσάρη, παρουσιάζονται τὰ μονόπρακτα «Ὁ Παρίας» μὲ ἐρμηνευτὲς τοὺς Ἡλία Πλακίδα καὶ Ἡλία Καπετανίδη καὶ «Ἡ πιὸ δυνατὴ» μὲ ἐρμηνεύτριες τὶς Ρούλα Πατεράκη καὶ Νίκη Τσιγκάλου.

Στὰ 1962 τὸ Ἐλληνικὸ Θέατρο γνωρίζει καὶ νέα παράσταση Στρίντμπεργκ. Ἀνεβαίνει ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο ὁ «Πατέρας» (8 Φεβρουαρίου) σὲ μετάφραση Ν. Γκάτσου καὶ σκηνοθεσία Ἀλέξη Μινωτῆ, ποὺ παίζει καὶ τὸν κεντρικὸ ρόλο. Στὰ 1962 ἐπίσης τὸ «Ἐλεύθερο Θέατρο Θεσσαλονίκης» παρουσιάζει τοὺς «Δανειστὰς» σὲ λίγες παραστάσεις, πρῶτα στὴν Καβάλα (19 Νοεμβρίου) καὶ ἔπειτα στὴ Θεσσαλονίκη (3 Δεκεμβρίου) σὲ μετάφραση Πέτρου Λυδοῦ, σκηνοθεσία Κυριαζῆ Χαρατσάρη, σκηνογραφίες - κοστούμια Γιάννη Σβορώνου. Τοὺς ρόλους ἐρμηνεύουν ὁ Γιάννης Κώστογλου, ἡ Ρούλα Πατεράκη καὶ ὁ Βασίλης Σμυρνῆς.

Τὴν ἐπόμενη χρονιά (28 Φεβρουαρίου 1963) τὸ «Ἐθνικὸ Θέατρο» παρουσιάζει καὶ τρίτο ἔργο τοῦ Στρίντμπεργκ, τὸ «Ὀνειρο» σὲ μετάφραση καὶ σκηνοθεσία τοῦ Ἀλέξη Σολομοῦ.

Ἡ «Λαϊκὴ Σκηνή» τοῦ Ἰορδάνη Μαρίνου καὶ τῆς Κυ-

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : 25 χρονῶν
Ο ΓΙΑΝΝΗΣ, ὑπηρετής : 30 χρονῶν
ΧΡΙΣΤΙΝΑ, μαγείρισσα : 35 χρονῶν

(Τὴ νύχτα τ' Ἀη - Γιαννιοῦ σὲ μιὰ κουζίνα ἑνὸς ἀρχον-
τόσπιτου).

Η ΣΚΗΝΗ

(Μιὰ μεγάλη κουζίνα. Οἱ πλαῖνοι τοῖχοι καὶ τὸ ταβάνι
τῆς σκεπασμένα με ὕφασμα. Ὁ πίσω τοῖχος προχωρεῖ λοξὰ
ἀπ' ἀριστερὰ πρὸς τὰ μέσα τῆς Σκηνῆς. Στὴν ἀριστερὴ
μεριὰ δὺὸ πιατοθῆκες γαρνιρισμένες με κομμένο χαρτί. Λίγο
πιο πέρα, στὰ δεξιὰ, βλέπει κανένας τὰ τρία τέταρτα μιᾶς
θολωτῆς μεγάλης ἐξόδου με δύο τζαμόπορτες. Στὸ βάθος
διακρίνει κανένας στὸν κῆπο, ἕνα ουντριβάνι, μ' ἕναν ἔρωτα,
ἀνθισμένες κουφαξυλιές καὶ μερικὲς λεῦκες. Εἴσοδος δε-
ξιὰ καὶ ἀριστερά.

Ἀριστερὰ στὴ σκηνὴ ἢ γωνιὰ ἑνὸς μεγάλου τζακιοῦ μ'
ἕνα μέρος τῆς καπνοδόχης. Δεξιὰ τραπέζι με καρέκλες.
Πάνω στὸ τραπέζι μιὰ γιαπωνέζικη κανάτα με κουφοξυ-
λιές. Τὸ τζάκι εἶναι στολισμένο με κλαριά σημόδας, στὸ
πάτωμα σκορπισμένα κέδρα. Ντουλάπι, νιπτήρας καὶ ἕνα
τραπέζι γιὰ ξέπλυμα. Ρολόγι στὸν τοῖχο καὶ ἕνα ἐσωτερικὸ
τηλέφωνο στ' ἀριστερά.

Ἡ Χριστίνα στέκεται ἀριστερὰ καὶ τηγανίζει κάτι. Φορεῖ
ἀνοιχτόχρωμο τσίτινο φόρεμα με μιὰ ποδιὰ τῆς κουζίνας.
Ὁ Γιάννης μπαίνει ἀπ' τὴ τζαμόπορτα. Φορεῖ λιβρέα.
Κρατᾷ στὸ χέρι ἕνα ζευγάρι μπότες ἱππασίας με σπιρού-
νια, πὸν τίς τοποθετεῖ σὲ μιὰ εὐδιάκριτη μεριὰ κάτω στὸ
πάτωμα).

σί). "Εξοχο! τρέλα! Μόνο πού δέν είναι δυο πρέπει charme. (τό ζεσταίνει μέ τή χούφτα του). Τ' αγοράσαμε στην Ντιζόν! Κόστισε τέσσερα φράγκα ή λίτρα χωρίς τὸ μπουκάλι, και χάρια ὁ δασμός, Μά τι διάολο μαγειρεύεις ἐκεῖ και βρωμάει ἔτσι ;

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Νά, αὐτὸ τὸ διαολόσκατο πού τὸ θέλει ἡ Δεσποινίδα Τζούλια γιά τή Διάνα.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Χριστίνα, μάθε νά ἐκφράζεσαι, λεπτότερα. Κι ἦταν ἀνάγκη νά κάθεται τέτοιαν ἄγια νύχτα και νά μαγειρεύεις γιά τή σκύλα της ; Ἀρρώστησε ;

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Ἀρρώστησε, λέει ; Τῆς ξέφυγε κι ὅλη τή νύχτα μαλλιοτραβιότανε μέ τὸ βρωμόσκυλο τοῦ φύλακα και τώρα ἔχει τίς σκοτοῦρες της. Κι αὐτὰ δέν τὰ ἐπιτρέπει ἡ Δίς Τζούλια.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Νάι, ἡ Δίς Ζουλι σέ μερικά πράγματα εἶναι πολὺ μυγιάγγιχτη, σ' ὅλα ὅμως ὄχι! "Ὅμοια μέ τή μητέρα της, ἡ Κυρία Κόμισσα, ὅταν ζοῦσε! "Ὅλη τὴν ἡμέρα χαιρότανε νά ζεῖ μέσα στην κουζίνα και στο σταῦλο, μὰ σὰν ἔβγαινε ἔξω ἤθελε δυὸ ἄλογα στην ἄμαξά της! Τὰ μακιέτια της μπορεῖ νά ἦταν λερωμένα, μὰ δέν τῆς ἔλειπαν ποτέ τὰ κουμπιά μέ τὰ οἰκόσημα. Και νά, τώρα, ἡ κόρη της - δέν πολυπροσέχει τὸν ἑαυτὸ της και τὴ θέση της. Γιά τὴ γνώμη μου, δέν φέρνεται ὅπως θά ἔπρεπε σέ μιὰ κυρία! Νά, πρὶν λίγο, πού χόρευε στην ἀποθήκη, ἄρπαξε τὸν καβαλιέρο τῆς Ἄννας, τὸ δασονόμο, και τὸν ὑποχρέωσε νά χορέψει μαζί της. Αὐτὰ δέν τὰ κάνουμε ποτέ ἐμεῖς ἀλλὰ ἔτσι γίνεται ὅταν οἱ ἀριστοκράτες θέλουν νά δειχτοῦν σὰν ἀπλοὶ ἄνθρωποι, τότε γίνονται ἀπλοῖκοί, χυδαῖοι... ἀλλὰ τι εἶναι! κορμωστασιά! Τί μεγαλοπρέπεια! Ἐκεῖνοι οἱ ὄμοι της! και etc.!

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Ἔλα τώρα, τὰ παραλές! Γιατί ἂν ἀκουγες

τί λέει ἡ Κλάρα, πού τὴ ντύνει!... Τότε!...

ΓΙΑΝΝΗΣ : Ἡ Κλάρα ; Πφ! Ἐσεῖς οἱ γυναῖκες δὲ λέτε και καλὴ κουβέντα ἢ μία γιά τὴν ἄλλη. Τὴν ξέρω τὴ Δεσποινίδα. Τὴν εἶδα και στην ἱππασία και ὅταν χορεύαμε πρὶν λίγο.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Ὅρμα! Μαζί μου δὲ θὰ χορέψεις ἀπόψε ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Φυσικά θὰ χορέψω.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Τὸ λόγο σου ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Τὸ λόγο μου ; Ὅταν λέω κάτι τὸ κάνω. Φτάνει νά τὸ ὑποσχεθῶ (σηκῶνεται). Σ' εὐχαριστῶ γιά τὸ δεῖπνο, νοστιμώτατο. (Βουλώνει τὸ μπουκάλι τοῦ κρασιοῦ)

ΣΚΗΝΗ

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (ἐμφανίζεται στή τζαμπόρτα πού μιλάει πρὸς τὰ ἔξω). Θὰ ξαναγυρίσω σέ λίγο. Μὴ μέ περιμένετε.

(Ὁ Γιάννης κρύβει στὸ συρτάρι τὸ κρασί και ἀνασηκώνεται μέ σεβασμό).

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (προχωρεῖ πρὸς τὴν Χριστίνα). Ἐτοιμο ;

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : (Μὲ νοήματα σημειώνει τὴν παρουσία τοῦ Γιάννη).

ΓΙΑΝΝΗΣ : (μέ εὐγένεια) Μήπως ἔχουν μυστικά οἱ κυρίες ;

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (τὸν χτυπᾷ ἀνάλαφρα μέ τὸ μαντήλι της). Νά μὴν εἶσαι περιέργος.

ΓΙΑΝΝΗΣ : ὦ, τί ὠραῖο parfum! Βιολέττα!

ΤΖΟΥΛΙΑ : (Κι κέτικα). Ἀδιάντροπε! Ὅστε ὁ κύριος ξέρει κι ἀπὸ ἀρώματα! Ἐφέρει και νά χορεύει μάλιστα. Φεύγα ἀπὸ δῶ και μὴν κατασκοπεύεις. (Προχωρεῖ πίσω ἀπ' τὸ τραπέζι).

ΣΚΗΝΗ ΠΑΝΤΟΜΙΜΑΣ

(*Ἡ σκηνὴ πού ἀκολουθεῖ πρέπει νὰ παιχθεῖ σάν νὰ ἦταν ἡ ἠθοποιὸς πραγματικὰ μόνη της, σάν νὰ μὴν τὴν παρακολουθεῖ κανείς.* "Ἄν εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴ διστάσει νὰ γυρίσει καὶ τὰ νῶτα της στοὺς θεατὲς ἢ καὶ νὰ στέκεται σὲ μέρος πού δὲ φαίνεται κι οὔτε πάλι νὰ βιάζεται διόλου ἀπὸ τὴν ἔγνοια μὴν τυχὸν ἀδημονοῦν οἱ θεατὲς.

Ἡ Χριστίνα μόνη. Ἀκούγεται ἀπόμακρα ἓνα βιολί πού παίζει κάποιον σκωτσέζικο χορό. Ἡ Χριστίνα κάπου-κάπου σιγομουρμουρίζει τὸ σκοπὸ καθὼς σηκώνει τὸ τραπέζι ὅπου ἔφαγε ὁ Γιάννης. Πλένει τὰ πιάτα, τὰ σκουπίζει καὶ τὰ βάζει σ' ἓνα ντουλάκι. Ὑστερα βγάζει τὴν ποδιά της, παίρνει ἀπὸ ἓνα σουτάρι ἓνα μικρὸ καθρέφτη, τὸν τοποθετεῖ πάνω στὸ κανάτι μὲ τὶς κουφοξυλιές πού βρῖσκεται στὸ τραπέζι, ἀνάβει ἓνα κερί, καίει στὴ φλόγα του μὲ φουρκέτα καὶ κατσαρώνει τὶς ἀφέλειές της. Σὲ λίγο πάει ὡς τὴ τζαμόπορτα καὶ ἀφουγκράζεται. Ξαναγυρίζει στὸ τραπέζι. Βρῖσκει τὸ μάντηλι τῆς δίδας Τζούλιας πού τό'χε παρατήσει πάνω στὸ τραπέζι, τὸ ἀναδιπλώνει, τὸ μυρίζει, ὕστερα τὸ ἀπλώνει μὲ προσοχή, τὸ σιάζει μὲ τὸ χέρι της καὶ τὸ διπλώνει στὰ τέσσερα).

ΓΙΑΝΝΗΣ : (μπαίνοντας μόνος). Μὰ ὄχι! Εἶναι θεότρελη!

Πῶς χορεύει ἔτσι!! Ὁ κόσμος στέκει πίσω ἀπ' τὶς πόρτες καὶ τὴν κουτσομπολεύει. Τί λές καὶ σύ Χριστίνα;

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Εἶναι στὰ καπρίτσια της, αὐτὸν τὸν καιρό.

Μὰ καὶ πότε δὲν εἶχε τὶς παραξενιές της. Λοιπόν, τί θὰ γίνει μὲ τὸ χορὸ μας;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Δὲ μοῦ θύμωσες πού σ' ἄφησα ἔτσι δά;

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Ὅχι, τέτοια μικροπράγματα δὲ μὲ πειράζουν - καὶ ξέρω καλὰ ποιὰ εἶναι ἡ θέση μου.

ΓΙΑΝΝΗΣ : (περνᾶ τὸ χέρι του γύρω ἀπ' τὴ μέση της). Εἶσαι μυαλωμένο κορίτσι, Χριστίνα. Θὰ γίνεις μιὰ πρῶτης τάξεως σύζυγος.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (Μπαίνει. Ξαφνιάζεται πού τοὺς βλέπει σ' αὐτὴ τὴν τρυφερὴ στάση, μιλᾷ μὲ προσποιητὴ φαιδρότητα). Μπράβο! Πολὺ καθῶς πρέπει ὁ κύριος, νὰ ἐγκαταλείπει ἔτσι τὴν ντάμα του.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Τὸ ἀντίθετο, δις Ζουλί. Ὅπως βλέπετε, ἔσπευσα νὰ γυρίσω στὴν νάμα πού ἐγκατέλειψα!

ΤΖΟΥΛΙΑ : (Ἀλλάζοντας τόνο) Λοιπόν χορεύεις ὅσο κανένας ἄλλος! Ἀλλὰ γιατί φορᾷς τὴ λιβρέα σου μιὰ τέτοια γιορτὴ; Βγάλε τὴν ἀμέσως.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Τότε θὰ παρακαλοῦσα τὴν εὐγένειά σας νὰ ἀπομακρυνθεῖ γιὰ λίγο, γιατί τὸ μαῦρο μου σακκάκι κρέμεται ἐδῶ. (κινεῖται πρὸς τὰ δεξιὰ).

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Μπά; Σᾶς ἐμποδίζει ἡ παρουσία μου; Δὲν μπορεῖτε ν' ἀλλάξετε τὸ σακκάκι σας μπροστά μου; Τότε τί κάθεστε; Πήγαινε στὸ δωμάτιό σου. Ἀλλὰ ὄχι, στάσου. Γυρίζω ἐγὼ τὶς πλάτες.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Μὲ τὴν ἄδεια τῆς εὐγενείας σας.

(Πηγαίνει δεξιὰ. Βλέπουμε τὸ τεντωμένο μπράτσο του καθὼς ἀλλάζει τὸ σακκάκι).

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (στὴν Χριστίνα). Χριστίνα, πολλὲς οἰκειότητες εἶδα μὲ τὸν Γιάννη. Εἶστε ἀραβωνιασμένοι;

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Ἀραβωνισμένοι; Ἄν ἀγαπᾶτε, τὸ λέμε κι ἔτσι.

ΤΖΟΥΛΙΑ : Τὸ λέτε;

νά χαϊδολογείται στη μουσούδα του από ένα γυναικειό χέρι, αλλά ένας υπηρέτης... (αλλάζει τόνο). Βέβαια πού και πού τυχαίνει κανένας με μεγάλη προσπάθεια νά ανοίξει τὸ δρόμο του μέσα στη ζωή, αλλά πόσο σπάνια γίνεται αυτό! Ὅπωςδήποτε ξέρετε τί ἔκανα μετά; Πήδησα με ὅλα μου τὰ ρούχα στὸ ποταμάκι τοῦ μύλου ἀπ' ὅπου με ψάρεψαν δίνοντάς μου ἕνα γερὸ ξύλο. Ἀλλὰ τὴν ἐρχόμενη Κυριακή, πού ὅλοι οἱ δικοί μου ἔφυγαν γιὰ νὰ πᾶνε στὸν παπού μου ἐγὼ τὰ κατάφερα ἔτσι ὥστε νὰ μείνω στὸ σπίτι. Ἐπλύθηκα με σαποῦνι, ζεστὸ νερό, φόρεσα τὰ καλά μου ρούχα κι ἐπῆγα στὴν ἐκκλησία με τὴν ἐλπίδα πὼς μπορούσα νὰ σᾶς ἰδῶ. Σᾶς εἶδα και γύρισα σπίτι με τὴν ἀπόφαση νὰ πεθάνω. Μόνο πού ἤθελα νὰ πεθάνω ὠραῖα και εὐχάριστα, χωρίς πόνους. Τότε θυμήθηκα πὼς εἶναι ἐπικίνδυνο νὰ κοιμηθεῖ κανεὶς κάτω ἀπὸ κουφοξυλιά... Ἐἴχαμε μιὰ ὀλάνθιστη στὴν αὐλή τοῦ σπιτιοῦ μας. Ἐκοψα κλαδιά, μάδησα τὰ λουλούδια της και τ' ἄπλωσα μέσα σ' ἕνα κασόνι ἀπὸ βρώμη, φτιάχνοντας τὸ νεκροκρέβατό μου. Ἐχετε προσέξει ποτὲ πόσο λεία εἶν' ἡ βρώμη; Εἶναι σὰν νὰ σὲ ἀγγίζει ἀνθρώπινο δέρμα. Ὑστερα τράβηξα ἀπὸ πάνω τὸ σκέπασμα, ἔκλεισα τὰ μάτια και κοιμήθηκα - μόνο πού δὲν πέθανα, ὅπως βλέπετε, ἀλλὰ σηκώθηκα ἀρκετὰ ἄρρωστος. Δὲν ξέρω τί ἀκριβῶς ἐπεδίωκα. Καμία, οὔτε ἡ παραμικρότερη ἐλπίδα γιὰ νὰ σᾶς ἀποκτήσω. Ἀλλὰ γιὰ μένα στεκόσασταν ἐκεῖ, σὰν ἕνα σύμβολο τῆς ὅλης ἀπελπισίας μου πὼς θὰ μπορούσα ποτὲ νὰ ξεφύγω ἀπὸ τὴν τάξη πού γεννήθηκα.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ: Ἐβρεις πὼς διηγῆσαι πολὺ ὁμορφα. Πῆγες ποτὲ στὸ σχολεῖο;

ΓΙΑΝΝΗΣ: Γιὰ λίγο. Ἀλλὰ διάβασα πολλὰ διηγήματα και εἶδα πολὺ θέατρο. Ἐκτὸς αὐτοῦ παρακολούθησα και τὸν

κόσμο τῆς καλῆς τάξεως νὰ κουβεντιάζει. Αὐτὸ στάθηκε ἡ καλύτερη σπουδὴ μου.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ: Παρακολουθεῖς συχνὰ ὅ,τι λέμε;

ΓΙΑΝΝΗΣ: Ἐννοεῖται! Και τί δὲν ἄκουσα ὅσες φορές καθόμουν στὴ θέση τοῦ ἀμαξῆ ἢ ὅταν τραβοῦσα κουπί στὴ βάρκα! Και μιὰ φορά σᾶς ἄκουσα Δεσποινὶς ὅπως και μιὰ φίλη σας, νεαρὴ κυρία.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ: Μπὰ! Και τί ἄκουσες;

ΓΙΑΝΝΗΣ: Δὲ θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ σᾶς ἐπαναλάβω. Ἀλλὰ κάπως παραξενεύτηκα! Δὲν μπορούσα νὰ φαντασθῶ πού ἐμάθατε ὅλες ἐκεῖνες τίς ἐκφράσεις! Φαίνεται - κατὰ βᾶθος - δὲν ὑπάρχει τόση διαφορά, ὅπως νομίζουν, ἀνάμεσα στὴν τάξη σας και στὴ δική μου.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ: Ἀνοησίες. Ἡ συμπεριφορὰ μας, σὰν ἀρβανιασμένοι, δὲ μοιάζει διόλου με τὴ δική σας.

ΓΙΑΝΝΗΣ: (τὴ βλέπει μέσα στὰ μάτια). Εἰσθε ἐντελῶς βέβαιη; Ἐλάτε, δεσποινὶς Τζούλια, δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ παίζετε τὴν ἀθῶα μαζί μου.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ: Ὁ ἄνθρωπος πού τοῦ πρόσφερα τὴν ἀγάπη μου ἦταν ἕνα κτῆνος.

ΓΙΑΝΝΗΣ: Τὰ ἴδια λέτε ὅλες σας ὕστερα ἀπὸ—

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ: Ὅλες;

ΓΙΑΝΝΗΣ: Ἐτσι νομίζω, γιατί ἕνα σωρὸ κορίτσια ἄκουσα νὰ ἐκφράζονται ἔτσι σὲ ἀνάλογες περιστάσεις.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ: Ποιὲς περιστάσεις;

ΓΙΑΝΝΗΣ: Σὰν αὐτὴ πού συζητᾶμε. Και γιὰ νὰ ἰδεῖτε. Τὴν τελευταία φορά πού κοιμήθηκα με μιὰ κυρία.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ: (σηκώνεται) Πάψε! Δὲ θέλω ν' ἀκούσω τίποτε πιὰ.

ΓΙΑΝΝΗΣ: Οὔτε κι αὐτὴ δὲν ἤθελε ν' ἀκούσει. Περίεργο! Λοιπόν, ἐὰν μοῦ ἐπιτρέπετε, πάω νὰ κοιμηθῶ.

ΜΠΑΛΕΤΟ - ΣΚΗΝΗ ΒΟΥΒΗ

(Οί χωρικοί δομοῦν στὴ Σκηνή. Φορᾶνε τὰ καλύτερὰ τους φορέματα μὲ λουλούδια στὰ κεφάλια τους. Ἐπὶ κεφαλῆς ἔχουν βιολιτζή. Φέρουν καὶ τοποθετοῦν πάνω στὸ τραπέζι ἕνα βαρέλι μπύρα καὶ ἕνα βαρελάκι μὲ δυνατὸ Brandy. Καὶ τὰ δυὸ βαρέλια στολισμένα μὲ πρασινάδες. Παίρνουν ποτήρια καὶ ἀφοῦ πιοῦν, μέσα σ' ἕνα πανδαιμόνιο κεφιοῦ, δίνουν τὰ χέρια καὶ χορεύουν σὲ κύκλο ἕνα γύρο τραγουδώντας τὸ τραγῶδι ποὺ ἀκουγόταν πρωτῆτερα. Σὲ λίγο φεύγουν τραγουδώντας...)

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : ("Ἐρχεται μόνη της. Σὰν βλέπει, ὅλη αὐτὴ τὴν ἀκατασούρα μέσα στὴν κουζίνα χτυπᾷ ἀπὸ ἀπελπισία τὰ χέρια της. Βγάζει τὴν πουντριέρα της καὶ πουντριάρει τὸ πρόσωπό της).

ΓΙΑΝΝΗΣ : (μπαίνει - ἐρεθισμένος). Λοιπόν, τὰ βλέπετε ;
Τ' ἀκούσατε καὶ μόνη σας. Πιστεύετε ἀκόμα πὼς θὰ μπορούσαμε νὰ μείνουμε ἐδῶ ;

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : "Ὅχι, ἔχετε δίκιο ἀλλά... τί θὰ κά-
νουμε ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Θὰ φύγουμε - θὰ ταξιδέψουμε - μακριὰ ἀπὸ
δῶ.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Θὰ ταξιδέψουμε ; Ποῦ ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Στὴν Ἑλβετία - ἢ στὴν Ἰταλία ἂν θέλετε. Δὲν
πήγατε ποτὲ ἐκεῖ ;

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Στὴν Ἰταλία ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Αἰώνιο καλοκαίρι. Πορτοκαλιές, δαφνόδεντρα.
"Αχ!...

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Τί θὰ κάνουμε ἐκεῖ ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Θ' ἀνοίξουμε ἕνα ξενοδοχεῖο. Deluxe, γιὰ
τὸν καλὸ κόσμο.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Ξενοδοχεῖο ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Αὐτὸ εἶναι ζωὴ, πιστεψέ με ! Κάθε φορὰ καὶ
νέα πρόσωπα, νέες γλωσσες ! Οὔτε ἕνα λεπτὸ γιὰ ἀνία,
νεῦρα ἢ ψάξιμο γιὰ τὸ τί νὰ κάνει κανεὶς. Σὲ κάθε στιγμή
σὲ περιμένει δουλειά. Κουδούνια χτυπᾶνε μέρα καὶ
νύχτα ζητώντας μιὰν ἀπάντηση, τραῖνα σφυρίζουν,
λεωφορεῖα ἔρχονται καὶ φεύγουν κι ὅλη τὴν ὥρα κυλάει
τὸ χρυσάφι μέσα στὸ συρτάρι σου. Ναι, αὐτὸ εἶναι
ζωή !

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Αὐτὸ εἶναι ζωὴ γιὰ σένα. Ἄλλὰ γιὰ
μένα ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Ἐσὺ θὰ εἶσαι ἡ ἀφέντρα τοῦ σπιτιοῦ. Θὰ
εἶσαι τὸ μεγάλο στολίδι τῆς φέρμας μὲ τὸ ὠραῖο σου
παρουσιαστικὸ καὶ τοὺς φίνους τρόπους. Νὰ ἰδεῖς ἐπι-
τυχία ! Τρομακτικὴ ! Θὰ κάθῃσαι στὴν πολυθρόνα, σὰν
βασίλισσα, καὶ μ' ἕνα χτύπημα τοῦ κουδουνιοῦ θὰ τρέ-
χουν στὰ πόδια σου ἕνα σωρὸ σκλάβοι. Οἱ ξένοι θὰ παρε-
λαύνουν στὸ θρόνο σου, καὶ ταπεινὰ θὰ καταθέτουν τὴν
περιουσία τους στὸ τραπέζι σου. Δὲν ἔχεις ἰδέα πὼς
τρέμουν οἱ ἄνθρωποι ὅταν κρατᾶνε στὸ χέρι ἕνα λογα-
ριασμὸ ποὺ πρόκειται νὰ πληρώσουν. Ἐγὼ θὰ πιπερίζω
λίγο τὸ λογαριασμὸ καὶ ἐσεῖς θὰ τὸν γλυκαίνετε μὲ τὸ
γλυκύτερο χαμόγελό σας. (Βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη του
ἕνα δρομολόγιο). "Ὡ, φτάνει νὰ φύγουμε ἀμέσως ἀπὸ
δῶ ! Τώρα, ἀμέσως ! μὲ τὸ ἐπόμενο μάλιστα τραῖνο.
Στις 6.30 θὰ εἴμαστε στὸ Μαλμό, αὔριο τὸ πρωὶ στίς
8 καὶ 40' στὸ Ἀμβουῦργο, ἀπὸ τὴν Φραγκφούρτη στὸ
Μπάτζελ μίᾳ μέρα καὶ ἀπὸ κεῖ φτάνουμε τέλος στὸ
Κόμο μὲσω Ἀγίου Γκοθάρδου σὲ... γιὰ νὰ ἰδοῦμε,

ναί, σέ τρεῖς ἡμέρες... Τὸ ὄλο ταξίδι τρεῖς ἡμέρες!
ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : "Ὅλα αὐτὰ εἶναι ὠραῖα! Ἄλλὰ πρέπει
 νὰ μοῦ δώσεις λίγο θάρρος, Jean - ἔλα, ἀγκάλιασέ με
 καὶ πές μου πῶς μ' ἀγαπᾶς!

ΓΙΑΝΝΗΣ : Θὰ τὸ 'θελα μὰ δὲν τολμῶ - "Ὅχι μέσα σ'
 αὐτὸ τὸ σπίτι - ὄχι ξανά. Σᾶς ἀγαπῶ, ἀλλὰ - ἀληθινά -
 δὲν τὸ πιστεύετε, Δις Τζούλια ;

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (Συνεσταλμένα, παθητικά). Δεσποι-
 νίς!!... λέγε με Ζουλί. Δὲν ὑπάρχουν πιά φραγμοὶ μετα-
 ξύ μας. Λέγε με Ζουλί.

ΓΙΑΝΝΗΣ : (Βασανισμένα). Δὲν μπορῶ! Ὑπάρχουν ἀκόμα
 φραγμοὶ μεταξύ μας. Καὶ πάντα θὰ ὑπάρχουν, ὅσο θά-
 'μαστε μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι. Εἶναι βλέπετε ὄλο τὸ παρελ-
 θόν, εἶναι ἡ ἐξοχότης του. Δὲ συνάντησα ὡς τώρα ἄν-
 θρωπο πού νὰ τὸν σεβάστηκα τόσο πολὺ! Φτάνει νὰ
 ἰδῶ τὰ γάντια του πάνω σὲ μιὰ καρέκλα καὶ νιώθω σὰν
 ἓνα μικρὸ παιδί. "Ἄν τὸ κουδούνι του, αὐτὸ ἐκεῖ πάνω,
 χτυπήσει, πηδῶ σὰν ἓνα τρομαγμένο ἄλογο καὶ σὰν
 ἰδῶ τίς μπόττες του νὰ στέκουν ἐκεῖ, ἔτσι στητῆς καὶ
 υπερήφανες, ὑποκλίνομαι δουρικὰ χωρὶς νὰ τὸ κατα-
 λάβω.

(Κλωτσάει μὲ τὸ πόδι του τίς μπόττες).

Δεισιδαιμονίες, προκαταλήψεις πού μᾶς τίς σφήνωσαν
 στὸ κεφάλι, σὰν ἤμασταν παιδιὰ - καὶ δὲ μπορούμε νὰ
 τίς ἀποτινάξουμε! Μὰ ἂν πᾶμε σὲ μιὰν ἄλλη χώρα, σὲ
 μιὰ Δημοκρατία, τότε θὰ ἰδεῖς νὰ σκάβουν καὶ νὰ γονα-
 τίζουν μπροστὰ στὴ λιβρέα τοῦ ὑπηρέτη μου - ναί, θὰ
 γονατίζουν, - σᾶς λέγω, οἱ ἄλλοι, ὄχι ὅμως ἐγώ! Ἐγὼ
 δὲ γεννήθηκα γιὰ νὰ σκύβω. Εἶμαι ἄντρας κι ἔχω χαρα-
 κτήρα καὶ ὑπερηφάνεια. Ἀφήστε με μόνο νὰ ἀδράξω
 τὸ πρῶτο κλαδί καὶ θὰ μὲ ἰδεῖτε νὰ σκαρφαλώνω. Τώρα
 εἶμαι ὑπηρέτης, μὰ τοῦ χρόνου θὰ ἔχω ἰδιόκτητο ξενο-

δοχεῖο καὶ σὲ δέκα χρόνια νά 'μαι γαιοκτήμονας, εἰσοδη-
 ματίας. Κι ἔπειτα ταξιδεύω ὡς τὴ Ρουμανία, καρφώνω
 ἐδῶ μερικὰ παράσημα καὶ μπορεῖ - προσέξτε τί λέω - νὰ
 καταλήξω ἓνας κόμης.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Ναί, σωστά, σωστά.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Ξέρεις, στὴ Ρουμανία ἀγοράζονται οἱ τίτλοι.
 Μπορῶ νὰ γίνω Κόμης καὶ σὺ Κοντέσσα. Ἡ Κοντέσσα
 μου!

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Τί μὲ ἐνδιαφέρουν ὅλα αὐτὰ! Ἐγὼ τέ-
 λειωσα πιά! Πές μου μόνο πῶς μ' ἀγαπᾶς, ἀλλιῶς, ναί
 ἀλλιῶς, τί εἶμαι ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Θὰ σᾶς τὸ εἶπῶ χίλιες φορές ἀργότερα. Ἐδῶ
 ὅμως ὄχι! Καὶ πρὸ παντὸς ὄχι αἰσθηματολογίες γιατί θὰ
 καταστρέψουμε τὸ πᾶν... Πρέπει ψύχραιμα νὰ ἀντι-
 μετωπίσουμε τὴν ὅλη κατάσταση σὰν μυαλωμένοι ἄν-
 θρωποι (παίρνει ποῦρο κόβει τὴν ἄκρη του καὶ τὸ
 ἀνάβει). Κάθισε τώρα ἐκεῖ καὶ γὼ ἐδῶ καὶ θὰ τὰ συζη-
 τήσουμε ὅλα σὰν νὰ μὴ συνέβη τίποτα.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (ἀπελπισμένα). ὦ Θεέ μου! Μὰ δὲν
 ἔχετε κανένα αἶσθημα ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Ἐγὼ ; Κανένας ἄλλος δὲν εἶναι τόσο αἰσθη-
 ματίας ὅσο ἐγώ. Ἄλλὰ συγκρατιέμαι. Αὐτὸ εἶναι.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Πρὶν λίγο μοῦ φιλοῦσες τὰ παπούτσια - καὶ
 τώρα!

ΓΙΑΝΝΗΣ : (τραχιὰ) Πρὶν λίγο, ναί! Μὰ τώρα ἔχουμε
 κάτι ἄλλο νὰ σκεφτοῦμε.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Μὴ μιλάς ἔτσι ἀπότομα σὲ μένα.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Δὲ μιλάω ἀπότομα. Μιλῶ λογικά. Γίνηκε
 μιὰ τρέλα, ἄς μὴν κάνουμε κι ἄλλη. Ἡ ἐξοχότης του
 μπορεῖ νὰ φθάσει ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή κι ὡς τότε
 πρέπει νὰ ἀποφασίζουμε γιὰ τὴν τύχη μας. Πῶς βρι-
 σκετε τὰ σχέδιά μου γιὰ τὸ μέλλον μας ; Τὰ ἐγκρίνετε ;

καταντήσω έτσι τη νύχτα του Μεσοκαλόκαιρου. Τη νύχτα της άθώας χαράς!

ΓΙΑΝΝΗΣ : 'Αθώας ; 'Όχι δά!

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (βηματίζοντας πάνω - κάτω). 'Υπάρχει άνθρωπος στον κόσμο πιδ δυστυχισμένος από μένα;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Καί γιατί δυστυχισμένη ; 'Εσύ τη βόλεψες μιὰ χαρά. Τί νά είπει και ή Χριστίνα. Δέν έχει λές αύτη αίσθήματα ;

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : 'Ετσι νόμιζα. Μά τώρα όχι! Οί δοῦλοι είναι δοῦλοι.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Καί οί πόρνες, πόρνες.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (πέφτει στα γόνατα και χτυπά μ' απελπισία τὰ χέρια). "Ω, Θεέ μου, πάρε την ἄθλια ζωή μου. Βγάλε με απ' τὸ βοῦρκο πού ἔχω βυθιστεῖ. Σῶσε με! Σῶσε με!

ΓΙΑΝΝΗΣ : Δέν μπορῶ ν' ἀρνηθῶ πὼς μοῦ προξενεῖς λύπη. "Όταν ἤμουν πεσμένος μέσα στη σαπισμένη βρώμικη γῆ, τότε, πού σ' ἔβλεπα νὰ σουλατσάρεις ἀνάμεσα στις τριανταφυλλιές μη νομίζεις - και τώρα μπορῶ νὰ στὸ πῶ - πὼς δέν εἶχα τίς ἴδιες βρώμικες σκέψεις ὅπως ὅλα τὰ παιδιά.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : 'Εσύ ; Πού ἤθελες νὰ πεθάνεις για μένα!

ΓΙΑΝΝΗΣ : Μέσα στην κάσα τῆς βρώμης ἔ ; Λόγια τοῦ ἀέρα!

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Ψέματα ἦταν ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : (νυσταλέος). "Αμ τί ἄλλο ; Κάτι τέτοιο εἶχα διαβάσει σέ μιὰ ἐφημερίδα για ἓνα καπνοδοχοκαθαριστή πού κουκουλώθηκε μέσα σέ μιὰ κασέλα ἀπὸ κουφοξυλλιές γιατί εἶχε καταδικασθεῖ σ' ἔξοδα διατροφῆς.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Τέτοιος λοιπὸν ἦσουν!

ΓΙΑΝΝΗΣ : Κάτι ἔπρεπε νὰ σκαρφιστῶ. Στις γυναῖκες ἀρέσουν κάτι τέτοια.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : 'Αχρεῖε!

ΓΙΑΝΝΗΣ : Πόρνη!

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Καί τώρα τὰ κατάφερες νὰ ιδεῖς τὴ ράχη τοῦ ἀητοῦ.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Κάτι ἄλλο. "Όχι ἀκριβῶς τὴ ράχη!

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Καί θὰ γινόμευνα τὸ πρῶτο κλαδί, ἔτσι ἔ ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Ναί, μὰ τὸ κλαδί ἦταν σάπιο.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Καί θὰ ἤμουνα τὸ μεγάλο ἀτοῦ τοῦ ξενοδοχείου.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Τὸ ξενοδοχεῖο ὅμως ἐγώ.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Καί θὰ καθόμευνα στὸ γραφεῖο σου νὰ γοητεύω τοὺς πελάτες σου και νὰ πλασάρω τοὺς ψεύτικους λογαριασμούς σου.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Αὐτὸ θὰ τὸ φρόντιζα ἐγώ.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Πὼς μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ πέφτει τόσο χαμηλά.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Αὐτὸ βέβαια ἀφορᾶ ἔσένα.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Ὑπηρέτη! Λακέ! Σήκω ἀπάνω ὅταν σοῦ μιλῶ!

ΓΙΑΝΝΗΣ : Πόρνη τοῦ ὑπηρέτη, ἐσύ σκύλα τοῦ λακέ, κλεῖσ' τὸ στόμα και τράβα ἀπὸ δῶ! 'Όραῖο κι αὐτὸ νὰ με κατηγορᾶς για χυδαιότητα 'Εσύ ; Σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ δέν ἀντάμωσα κορίτσι πού νὰ φερθεῖ τόσο πρόστυχα ὅσο ἐσύ ἀπόψε. Οὔτε ἢ πιδ κοινὴ γυναῖκα δὲ θὰ ριχνότανε σ' ἓναν ἄντρα ὅπως ἐσύ. Εἶδες ποτὲ κανένα κορίτσι τῆς σειρᾶς μου νὰ δίνει τὸ σῶμα του ἔτσι; Μόνο τὰ σκυλιά κι οἱ πόρνες!

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (συντριμένη) Ναί σωστά, χτύπα με, ποδοπάτησέ με, δέν ἀξίζω τίποτα περισσότερο. Εἶμαι μιὰ ἐλεεινὴ - μὰ βοήθησέ με! Βοήθα με ἂν ὑπάρχει τρόπος.

ΓΙΑΝΝΗΣ : (μαλακότερα). Δὲ θέλω ν' ἀρνηθῶ τὴ συμ-

μετοχή μου στην τιμητική διαδικασία της αποπλάνησής σου, μὰ φαντάζεσαι πὼς ἕνας ἄνθρωπος τῆς θέσης μου θὰ τολμοῦσε ποτὲ νὰ σηκώσει τὰ μάτια του πάνω σας ἄν, δὲν τοῦ τὸ ζητούσατε ; Εἶμαι ἀκόμα σαστισμένος.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Καὶ ὑπερήφανος !

ΓΙΑΝΝΗΣ : Γιατί ὄχι ; "Ἄν καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσω πὼς ἡ νίκη ἦταν πάρα πολὺ εὐκόλη γιὰ νὰ μοῦ τὴν δώσει.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Ναί, χτύπα με, χτύπα με ἀκόμα.

ΓΙΑΝΝΗΣ : (σηκώνεται). "Ὁχι. Συγχώρα με γιὰ ὅ,τι εἶπα.

Δὲ συνηθίζω νὰ χτυπῶ ἀνίσχυρους ἀνθρώπους - καὶ πρὸ παντὸς μιὰ γυναίκα. Δὲν ἀρνιέμαι μόνο πὼς μὲ ἱκανοποιεῖ νὰ βλέπω τώρα πὼς ὅτι θάμπωνε τὰ ταπεινά μας μάτια δὲν ἦταν χρυσάφι, πὼς ἡ ράχη τοῦ ἀητοῦ εἶναι τὸ ἴδιο ψωραλέα ὅπως κι ἡ δική μας, πὼς τὸ φτιασίδι ἦταν ἐκεῖνο ποὺ ἔδινε τὴ στιλπνότητα στὰ μάγουλα, πὼς τὰ γυαλισμένα νύχια εἶχαν μαυράδια στὶς ἄκρες καὶ πὼς τὸ περίφημο ἀρωματισμένο μαντήλι ἦταν βρώμικο. Μὰ ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ πόνεσα κιόλας ποὺ εἶδα πὼς αὐτὸ ποὺ λαχταροῦσα δὲ στεκόταν οὔτε στέρνα, οὔτε πιδ ψηλά, πόνεσα ποὺ σᾶς εἶδα νὰ πέφτετε τόσο χαμηλά κι ἐκεῖ νὰ γίνεσθε χειρότερη κι ἀπ' τὴ δούλα σας. Μὲ θλίβουν ὅλα αὐτὰ ὅπως ὅταν βλέπω τὰ λουλούδια τοῦ χινοπώρου νὰ τὰ μαδάει ὁ νοτιάς καὶ νὰ τσαλαπατιοῦνται στὸ βοῦρκο.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Μιλᾶς σὰν νὰ στέκεσαι τώρα πολὺ ψηλότερά μου.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Φυσικά ! Ἐγὼ θὰ μπορούσα νὰ σᾶς κάγω κάποτε κοντέσσα, ἐνῶ ἐσεῖς δὲ θὰ μὲ κάνετε ποτὲ ἕναν Κόμη.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Ἐγὼ εἶμαι τὸ παιδί ἐνὸς Κόμη, ποὺ ἐσεῖς ποτὲ δὲ θὰ μπορούσατε νὰ γίνετε.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Σωστό - ἀλλὰ θὰ μπορούσα νὰ γίνω ὁ πατέρας ἐνὸς Κόμη ἄν...

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Εἶστε ἕνας κλέφτης ποὺ ἐγὼ δὲν εἶμαι.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Ὑπάρχουν καὶ χειρότερα πράγματα ἀπὸ τὸ νὰ εἶσαι κλέφτης. Κι ἔπειτα γιατί κλέφτης ; "Ὅταν δουλεύω σ' ἕνα σπίτι εἶμαι καὶ γὼ ἕνα μέλος τῆς οἰκογενείας, ἕνα παιδί τοῦ σπιτιοῦ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ λέγεται κλεψιά ἂν κάποτε τὸ παιδί ἀπλώσει τὸ χέρι του νὰ κόψει ἕνα φρούτο ἀπὸ τὸ κατάφορτο δέντρο. (ἀνάβει πάλι τὸ πάθος του). Δις Τζούλια εἶστε μιὰ γυναίκα ἐξαιρετική, πάρα πολὺ καλὴ γιὰ ἕναν ἄνθρωπο σὰν καὶ μένα. Ὑπῆρξατε τὸ θῦμα μιᾶς τρέλας μεθυσιοῦ, καὶ τώρα ζητᾶτε νὰ δικαιολογηθεῖτε μὲ τὸ νὰ ἰσχυρίζεσθε πὼς μ' ἀγαπᾶτε. "Ὁχι δὲ μ' ἀγαπᾶτε. Μπορεῖ νὰ σᾶς τράβηξε μόνο τὸ παρουσιαστικό μου - καὶ τότε ἡ ἀγάπη σας δὲν εἶναι καλύτερη ἀπ' τὴ δική μου. Μὰ ἂν ὅ,τι ποθήσατε σὲ μένα εἶναι μόνο τὸ ζῶο, αὐτὸ δὲ μὲ ἱκανοποιεῖ, μιὰ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ κερδίσω καὶ τὴν ἀγάπη σας.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Εἶσαι βέβαιος γι' αὐτό ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Θέλετε νὰ πεῖτε ἂν μπορεῖ ποτὲ νὰ γίνει ; Ναί, ἐγὼ θὰ μπορούσα νὰ σᾶς ἀγαπήσω - εἶστε μιὰ ὡραία γυναίκα, φίνα (τὴν πλησιάζει καὶ τῆς πιάνει τὸ χέρι), καὶ πολὺ καλὴ ὅταν τὸ θέλετε κι ἂν μιὰ φορὰ ἀνάψετε τὸν πόθο σ' ἕναν ἄνδρα, δὲ σβῆνει ποτέ. (τὴν ἀγκαλιάζει). Εἶστε ἕνα φλογάτο κρασί, μοσκομουρισμένο. Κι ἕνα φίλι σου... (προσπαθεῖ νὰ τὴν τραβήξει πρὸς τὰ ἔξω ἀλλὰ τοῦ ξεφεύγει ἀπαλά).

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Ἀφήστε με ! Δὲ μὲ κερδίζετε μ' αὐτὰ.

ΓΙΑΝΝΗΣ : "Ὁχι, μ' αὐτὰ ; "Ὁχι μὲ χάδια, ὄχι μὲ φιλιὰ ; "Ὅταν μάλιστα φροντίζει κανεὶς γιὰ τὸ μέλλον σας καὶ πασχίζει νὰ σᾶς σώσει ἀπὸ τὴν ἀτιμία ; Τότε πὼς ;

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Πῶς ; Πῶς ; Δὲν ξέρω. Δὲν ὑπάρχει τρόπος. Σᾶς σιχαίνομαι, ὅπως σιχαίνομαι τοὺς ποντικούς μὰ δὲν μπορῶ νὰ φύγω μακριὰ σας.

ΓΙΑΝΝΗΣ : "Ένα νά φύγουμε μαζί.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Μαζί; Ναί πρέπει νά φύγουμε. Μά είμαι τόσο κουρασμένη. Δώσε μου ένα ποτήρι κρασί (Ο Γιάννης γεμίζει ένα ποτήρι). (Κοιτάζει τὸ ρολόγι της). Μά πρώτα πρέπει νά μιλήσουμε. Λίγος καιρός μᾶς μένει (ἀδειάζει καί τοῦ τὸ δίνει νά τῆς τὸ γεμίσει).

ΓΙΑΝΝΗΣ : Μὴν πίνετε τόσο θά μεθύσετε.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Κι ὕστερα ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Πῶς κι ὕστερα ; Εἶναι χυδαῖο νά μεθάει κανένας. Τί θέλατε νά μοῦ πεῖτε ;

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Πρέπει νά φύγουμε ἀπὸ δῶ ! Ἄλλὰ πρώτα πρέπει νά μιλήσουμε, δηλαδή νά μιλήσω κι ἐγώ, γιατί ὡς τώρα μόνο ἐσεῖς μιλήσατε. Μοῦ διηγηθήκατε τὴ ζωὴ σας, τώρα πρέπει νά σᾶς διηγηθῶ κι ἐγώ τὴ δική μου. Κι ἀφοῦ γνωρίσουμε καλὰ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον ἂς τραβήξουμε μαζί τὸ δρόμο μας.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Μιὰ στιγμή. Συγχωρεῖστε με ἀλλὰ - σκεφθεῖτε μπορεῖ καί νά μετανιώσετε ἀργότερα πού μοῦ φανερώνετε τὰ μυστικά τῆς ζωῆς σας.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Δὲν εἶστε ὁ φίλος μου ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Για τὴν ὥρα ναί, ἀλλὰ μὴ μ' ἐμπιστευέσθε.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Δὲν τὸ λέτε στὰ σοβαρά. "Ἐτσι ἢ ἀλλιῶς τὰ μυστικά μου τὰ ξέρει ὁ καθένας. Ἄκουστε, ἡ μητέρα μου δὲν ἦταν ἀριστοκράτισσα. Ἡ οἰκογένειά της ἦταν ταπεινῆς καταγωγῆς. Ἀνατράφηκε μ' ὅλες ἐκεῖνες τίς ιδέες τῆς ἐποχῆς της γιὰ ἰσότητα κι ἐλευθερία τῆς γυναίκας καί τὰ παρόμοια. "Ἐτσι εἶχε μιὰν ἀκλόνητη ἀποστροφή γιὰ τὸ γάμο. "Ὅταν τὴ ζήτησε ὁ πατέρας μου τοῦ ἀρνῆθηκε κατηγορηματικὰ λέγοντας πῶς ποτέ δὲ θὰ γινότανε γυναίκα του ἀλλὰ στὸ τέλος, ὑπέκυψε. Κι ἀπ' ὅσο ξέρω ἤρθα στὸν κόσμο ἐγώ, χωρὶς τὴ θέληση τῆς μητέρας μου. Ἡ ἐπιθυμία της ἦταν νά μ' ἀναθρέψει σὰν παιδί

τῆς φύσης, ὅπως ἔλεγε, καί μὲ ἀνάγκαζε νά μαθαίνω ὅλα ὅσα μαθαίνουν τ' ἀγόρια, γιὰ νά σταθῶ λέει παράδειγμα πῶς σὲ τίποτε δὲν μπορεῖ νά διαφέρει μιὰ γυναίκα ἀπὸ τὸν ἄνδρα. "Ἐπρεπε νά φορῶ ἀγορίστικα φορέματα, νά φροντίζω τ' ἄλογα - καί ποτέ δὲ μ' ἄφησε ν' ἀρμέξω τίς ἀγελάδες... Μόνο νά ζεύω τ' ἄλογα, νά τὰ ξυστρίζω καί νά πηγαίνω κυνήγι, πότε - πότε μάλιστα δοκίμαζα νά μάθω καί δουλειές τοῦ χωραφιοῦ. Μά καί σ' ὅλο τὸ κτῆμα οἱ ἄντρες εἶχαν ὑποχρεωθεῖ νά κάνουν δουλειές τῶν γυναικῶν καί οἱ γυναῖκες τῶν ἀνδρῶν, ἔτσι τὸ κτῆμα ἔπασσε ἔξω καί μεῖς καταντήσαμε περιγελῶς τοῦ κόσμου ! Τέλος, ὁ πατέρας μου πάτησε πόδι, πῆρε στὰ χέρια του τὴ διεύθυνση τοῦ κτήματος καί ὅλα ἄλλαξαν κατὰ τὴ θέλησή του. Τότε ἡ μητέρα μου ἔπασσε ἄρρωστη ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια δὲν ξέρω - ἀλλὰ ὑπέφερε συχνὰ ἀπὸ νευρικοὺς σπασμούς, κρυβόταν στὸ ὑπόγειο καί στὸν κῆπο καί κάποτε ἔμεινε ἔξω ὅλη τὴ νύχτα. Τότε συνέβη καὶ ἡ μεγάλη πυρκαγιὰ πού θὰ ἔχετε ἀκούσει. Τὸ σπίτι, οἱ ἀποθήκες, οἱ σταῦλοι, ὅλα κάηκαν κάτω ἀπὸ συνθήκες πού ἄφηναν ὑποψίες γιὰ ἐμπρησμό - γιατί τὸ ἀτύχημα ἐγινε ἀκριβῶς τὴν ἐπομένη πού εἶχε λήξει ἡ ἀσφάλεια τοῦ κτήματος καί ἡ ἀνανέωσή της, πού εἶχε στείλει ὁ πατέρας μου, δὲν ἔφθασε ἐγκαίρως ἀπὸ ἀμέλεια τοῦ ὑπηρετῆ. (γεμίζει τὸ ποτήρι της καί πίνει).

ΓΙΑΝΝΗΣ : Μὴν πίνετε τόσο πολὺ.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : "ὦ, τί πειράζει... "Ἐτσι μείναμε ἄστεγοι, χωρὶς χρήματα, κι ἔπρεπε νά κοιμόμαστε στ' ἀμάξια. Ὁ πατέρας μου δὲν ἤξερε ἀπὸ ποῦ θὰ μπορούσε νά βρεῖ χρήματα γιὰ νά ξαναχτίσουμε τὸ σπίτι. Τότε, τὸν συμβουλεύει ἡ μητέρα μου νά δανεισθεῖ ἀπὸ ἕναν παλιό μας φίλο, ἐργοστασιάρχη, πού ζοῦσε ἐκεῖ κοντά μας. Ὁ πατέρας μου δέχεται καί χωρὶς δυσκολίες παίρνει τὸ

δάνειο και μάλιστα - για μεγάλη του έκπληξη - άτοκο. και ξανακτίζει το σπίτι. (πίνει). Ξέρετε ποιός. Ήταν ο εμπρηστής του σπιτιού μας ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : 'Η μητέρα σας !

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Και ποιός ήταν ο έργοστασιάρχης ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : 'Ο έραστής τής μητέρας σας !

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Ξέρετε τίνος ήταν τα χρήματα ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Μια στιγμή . . . τίνος ήταν τα χρήματα ; "Όχι, δέν ξέρω.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Τής μητέρας μου.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Και του πατέρα σας τότε - εκτός εάν είχαν διαλύσει, το γάμο τους.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : "Όχι, δέν είχαν προχωρήσει σε διαζύγιο. 'Η μητέρα μου είχε από παλιά ένα χρηματικό ποσόν δικό της, και μη θέλοντας να το αφήσει στη διαχείριση του πατέρα μου, το εμπιστεύθηκε στο φίλο της.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Που το τσίμπησε.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : 'Ακριβώς, το κατακράτησε. "Όλα αυτά τά 'μαθε σε λίγο ο πατέρας μου, αλλά δέν μπορούσε να κινήσει άγωγή για να μὴν πληρώσει τὸν έραστή τής μητέρας μου αποδεικνύοντας πώς τα χρήματα ήσαν τής γυναίκας του. Μ' αυτό τὸν τρόπο ή μητέρα μου τὸν εκδικήθηκε που τής είχε αφαιρέσει τή διεύθυνση του σπιτιού. Τότε ο πατέρας μου έφτασε ως τὴν ιδέα τής αυτοκτονίας. Λένε μάλιστα ότι τὸ επεχείρησε αλλά απέτυχε. Τέλος, έζησε και υποχρέωσε τή μητέρα μου να πληρώσει σκληρά για ό,τι είχε κάνει. Τα τελευταία εκείνα πέντε χρόνια ήταν τρομερά για μένα. Συμπονούσα τὸν πατέρα μου αλλά ήμουν με τὸ μέρος τής μητέρας μου γιατί δέν ήξερα, βλέπετε, τα καθέκαστα . . . 'Από κείνην έμαθα να 'χω δυσπιστία και μίσος για τὸς άνδρες - γιατί κι αυτή τὸς μισούσε όπως σᾶς είπα - και μ' έβαλε

να τής υποσχεθῶ πώς ποτέ δέν θα γινόμουν ή σκλάβο ενός άνδρος.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Κι όμως άραβωνιαστήκαμε με τὸ δικηγόρο !

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Μόνο για να τὸν κάνω σκλάβο μου.

ΓΙΑΝΝΗΣ : 'Αλλά δέν στάθηκε βολικός, έ ;

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : "Όχι, θα μπορούσε αλλά δέν επέμεινε. Τὸν βαρέθηκα.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Τὸ είδα. Στο σταῦλο.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Τί είδατε ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Μὲ ποιὸν τρόπο διέλυσε τὸν άραβόνα.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Ψέμα ! 'Εγὼ τὸν διέλυσα. Μήπως είπε κάτι τέτοιο ο άχρεῖος ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Δέν νομίζω ότι ήταν άχρεῖος. 'Απλῶς μισεῖτε τὸς άντρες, Δεσποινίς.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Ναι, τὸς μισῶ . . . αλλά υπάρχουν αδύνατες στιγμές και τότε που ή φύση . . . ὦ Θεέ μου

ΓΙΑΝΝΗΣ : Μισεῖτε και μένα.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : "Αν σᾶς μισῶ ! Θα σᾶς σκοτώνα χωρίς κανένα δισταγμό σαν ένα ζῶο.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Στο άψε σβήσε, έ ; "Ετσι όπως σκοτώνουν ένα λυσσασμένο σκύλο ;

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : 'Ακριβώς.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Μά μια που δέν έχετε όπλο και δέν υπάρχει κανένας σκύλος, τί θα κάνουμε ;

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Θα φύγουμε μακριά . . .

ΓΙΑΝΝΗΣ : . . . για να βασανίζει ο ένας τὸν άλλον σ' όλη του τή ζωή.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : "Όχι, μά για να χαρούμε τή ζωή μας, λίγες μέρες, μια βδομάδα - όσο μπορέσουμε - κι ύστερα να πεθάνουμε.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Να πεθάνουμε ; Βλακεῖς ! "Όσο για μένα προτιμῶ να βάλουμε μπροστά τὸ ξενοδοχείο.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (χωρίς να τον προσέχει). Κοντά στη λίμνη του Κόμο, εκεί όπου ο ήλιος πάντα λάμπει, τα πορτοκάλια λαμποκοπούν στα δέντρα κι οι δάφνες έχουν καταπράσινα φύλλα ακόμα και τα Χριστούγεννα.

ΓΙΑΝΝΗΣ : 'Η λίμνη του Κόμο είναι ένας άπαισιος βροχότοπος και πουθενά άλλοῦ δὲν εἶδα πορτοκάλια παρά μόνο στα μανάβικα. 'Αλλά είναι γεμάτη από τουρίστες μ' ένα σωρό βίλλες που νοικιάζονται σε έρωτευμένα ζευγάρια. 'Επικερδестаτή επιχείρηση! και ξέρετε γιατί ; Γιατί τις νοικιάζουν για έξι μήνες και μέσα σε τρεις το πολύ εβδομάδες τις παρατάνε.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (άθῶα) Γιατί σε τρεις βδομάδες ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Γιατί στο μεταξύ τσακώνονται 'Αλλά στο μεταξύ έχει προπληρωθεί ολόκληρο το νοῖκι. Κι ύστερα ξανανοικιάζει κανείς το σπίτι. 'Ετσι ο τζίρος συνεχίζεται από ζευγάρι σε ζευγάρι, γιατί πάντα υπάρχουν έραστές όσο κι αν ο έρωτας δὲ διαρκεί.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Και δὲ θὲς να πεθάνεις μαζί μου ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Να πεθάνω ; για κανένα λόγο ! Πρῶτα γιατί αγαπάω τὴ ζωὴ κι ύστερα γιατί πιστεύω πὼς ἡ αὐτοκτονία είναι ένα έγκλημα έναντιον του Δημιουργοῦ που έδωσε τὴ ζωὴ.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Και πιστεύετε - έσεῖς - στο θεό ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Και βέβαια πιστεύω. Κάθε δεκαπέντε μέρες τὴν Κυριακὴ πηγαίνω στην ἐκκλησία. Και τώρα, για να 'μαι εὐλικρινὴς κουράστηκα πια - πάω να πέσω.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : 'Ετσι ἔ ; Και νομίζετε πὼς θὰ ἦσασταν εντάξει μαζί μου ; Δὲν ξέρετε τι ὀφείλει ένας άντρας όταν έχει ἀτιμάσει μιὰ γυναίκα ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : (βγάζει από το πορτοφολάκι του ένα άργυρό νόμισμα και το πετάει στο τραπέζι). 'Ορίστε ! Πάντα έξοφλῶ τὰ χρέη μου.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (προσποιείται ότι δὲν προσέξε τὴ βρισιά). Ξέρετε τί ὀρίζει ὁ νόμος ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Δυστυχῶς ὁ νόμος δὲν ὀρίζει καμιά ποινὴ για τὴ γυναίκα που ἀποπλανᾷ έναν άνδρα.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Μήπως ὑπάρχει ἄλλη λύση από του να φύγουμε ; 'Ισως να παντρευτοῦμε και μετά να χωρίσουμε ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Δὲ θὰ μπορούσα να ἐπιτρέψω στον εαυτό μου έναν ἀνάρμοστο γάμο.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : 'Ανάρμοστο ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Ναί - για μένα ! Οἱ οἰκογενειακοί μου τίτλοι, βλέπετε, είναι καλύτεροι από τους δικούς σας. 'Από τους προγόνους μου κανένας δὲν κατηγορήθηκε ποτὲ για ἐμπρησμό.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Και που τὸ ξέρεις ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Κανείς δὲν μπορεῖ να ἀποδείξει τὸ ἐναντίον. 'Εμεῖς βλέπετε δὲν ἔχουμε οἰκογενειακούς τίτλους παρά μόνον ὅσα είναι γραμμένα στο ληξιαρχεῖο. 'Εγὼ ὅμως ξέρω τὸ δικό σας γενεαλογικὸ δένδρο. Τὸ διάβασα σ' ένα βιβλίο. Ξέρετε ποῖος ἦταν ὁ ἰδρυτὴς τῆς οἰκογενείας σας ; 'Ενας μυλωνάς που στον καιρὸ του Δανικοῦ Πολέμου ἔβαλε τὴ γυναίκα του να κοιμηθεῖ με τὸ βασιλιά μιὰ ολόκληρη νύχτα. Τέτοιον εὐγενὴ πρόγονο δὲν ἔχω στην οἰκογένειά μου - ἄλλὰ κι οὔτε κανέναν ἄλλον εὐγενή, Δυστυχῶς . . . 'Ο εὐγενὴς πρόγονος θὰ γίνω από δῶ και πέρα ἐγὼ.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : 'Ετσι, καλὰ να πάθω μιὰ που ανοίξα τὴν καρδιά μου σ' έναν ὑπηρετὴ και ἐξέθεσα τὴν οἰκογενειακή μου τιμὴ.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Τὴν οἰκογενειακή σας ἀτιμία θέλετε να πείτε.

Σᾶς εἶχα ὅμως προειδοποιήσει. Ὅταν κανένας πίνει δὲν ξέρει τί λέει. Αὐτὸ εἶναι κακό.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : ὦ, Θεέ μου πόσο μετανοῶνω, πόσο μετανοῶνω. Ἄν, τουλάχιστον μ' ἀγαπούσατε!

ΓΙΑΝΝΗΣ : Για τελευταία φορά - λοιπόν! Τί θέλετε νὰ κάνω ; Νὰ ἀναλυθῶ σὲ δάκρυα ; Νὰ πηδᾶω πάνω ἀπ' τὸ καμτσίκι σας ; Νὰ σᾶς φιλήσω ; Ἡ νὰ πᾶμε νὰ κοιμηθοῦμε μαζὶ στὸν Κόμο γιὰ τρεῖς βδομάδες ; Κι ὕστερα ; Τί ἄλλο ; Σὰν τί θέλετε ἐπιτέλους ; Ὅλα αὐτά, εἶναι πολὺ βαρετὰ - μὰ ἐκεῖ καταντάει κανεὶς ὅταν ἀνακατεύεται μὲ γυναικοδουλειές! Δεσποινὶς Τζούλια, ἀκοῦστε με τώρα! Βλέπω πὼς εἶστε δυστυχῆς, ξέρω ὅτι ὑποφέρετε μὰ δὲ σᾶς καταλαβαίνω! Ἐμεῖς ποτὲ δὲ φερνόμαστε ἔτσι. Οὔτε μισεῖ ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Ὁ ἔρωτας εἶναι γιὰ μᾶς σὰν παιχνίδι - πού μᾶς ξεκουράζει, ὅταν ἔχουμε λίγο καιρὸ ἐλεύθερο. Καὶ δὲν ἀσχολοῦμεθα μ' αὐτὸ ὅλη τὴ μέρα κι ὅλη τὴ νύχτα, ὅπως κάνετε σεῖς. Πρέπει νὰ εἶστε ἄρρωστη! Σίγουρα εἶστε ἄρρωστη!

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Μίλα μου μὲ καλύτερο τρόπο, Ζὰν. Μὴ μοῦ φέρνεσθε ἀπάνθρωπα.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Μὴ φέρνεσθε καὶ σεῖς ἔτσι. Ὅταν μὲ φτύνετε ἀδιάκοπα τί θέλετε νὰ κάνω ;

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Βοηθεῖστε με, βοηθεῖστε με! Πέστε μόνο τι νὰ κάνω. Ποῦ νὰ πάω ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : ὦ Θεέ μου, ἂν μποροῦσα νὰ ξέρω!

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Ναί, ἦμουν τρελή, τὸ ξέρω, μὰ δὲν ὑπάρχει κάποια διέξοδος ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Μεῖνε ἐδῶ καὶ κράτα τὴ γλώσσα σου! Κανένας δὲν ξέρει τίποτα!

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Πῶς δὲν ξέρουν! Καὶ οἱ ὑπηρέτες τὸ ξέρουν καὶ ἡ Χριστίνα.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Δὲν εἶναι σίγουροι. Κι οὔτε μποροῦν νὰ πιστέψουν αὐτὸ πού γίνηκε.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (διστακτικά). Μὰ, ἂν... Μπορεῖ νὰ ξαναγίνει.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Αὐτὸ ναί.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Καὶ - οἱ συνέπειες ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : (τρομάζει στὴν ἰδέα). Οἱ συνέπειες! ὦ διάβολε νὰ μὴν τὸ σκεφθῶ... Δὲν ὑπάρχει ἄλλη λύσις. Πρέπει νὰ φύγετε! Ἄμέσως! Νὰ ρθῶ μαζὶ σας δὲ γίνε-ται. Αὐτὸ θὰ τὰ κατέστρεφε ὅλα. Πρέπει νὰ φύγετε μόνη, μακιρά, ὅπου σᾶς ἀρέσει.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Μόνη μου ; Ποῦ νὰ πάω ; Δὲν τὸ μπορῶ!

ΓΙΑΝΝΗΣ : Πρέπει! Πρὶν γυρίσει μάλιστα ὁ Κόμης. Ἄν μείνετε ξέρετε τί θὰ συμβεῖ ; Ὅταν κάνει κανεὶς τὸ πρῶτο βῆμα, τὸ ξανακάνει μιὰ καὶ ἔχει γίνε πιά τὸ κακό. Καὶ σιγὰ - σιγὰ ὅλο καὶ ξεθαρρεῦεται ὥσπου στὸ τέλος τὸν ἀνακαλύπτουν! Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ φύγετε ἀμέσως. Σὲ λίγο καιρὸ γράφετε στὸν Κόμη καὶ τοῦ τὰ λέτε. ὅλα. Χωρὶς βέβαια ν' ἀναφέρετε τὸ ὄνομά μου. Αὐτὸς ποτὲ δὲ θὰ μαντέψει πὼς ἦμουν ἐγώ. Κι οὔτε νομίζω θὰ ἐρευνήσῃ γιὰ νὰ μάθει.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Θὰ φύγω, ἂν ἔρθετε καὶ σεῖς μαζὶ μου.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Μὰ εἶσαι τρελὴ γυναίκα ; Ἡ Δεσποινὶς Τζούλια τὸ ἔσκασε μὲ τὸν ὑπηρέτη της!... Μεθαύριο θὰ τὸ ἔχουν γράψει ὅλες οἱ ἐφημερίδες καὶ ὁ Κόμης οὔτε πού θὰ τὸ ἀνθέξει.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Οὔτε νὰ φύγω! Οὔτε νὰ μείνω! Βοηθεῖστε με! Εἶμαι τόσο κουρασμένη! Τόσο τρομερὰ κουρασμένη. Διατάξτε με! Αὐτὸ μπορεῖ νὰ μὲ ξυπνήσει. Μόνη μου ἀδύνατο νὰ κάνω κάτι! Οὔτε κὰν νὰ σκεφτῶ!

ΓΙΑΝΝΗΣ : Βλέπετε τώρα τί ἀξιοθρήνητα πλάσματα εἶστε ἐσεῖς οἱ ἀριστοκράτες ; Καὶ γιὰτί τότε κορδώνεστε

σου 'βγαζα τὰ μάτια! 'Αλλά αὐτὴν ὄχι! Δὲν ξέρω γιατί ἀλλὰ ἔτσι εἶναι. Ὡ μὰ εἶναι σιχαμερό!

ΓΙΑΝΝΗΣ : Τότε εἶσαι θυμωμένη μαζί της ;

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Μὲ σένα, ὄχι μ' αὐτή! Ἦταν χυδαῖο ἀπὸ μέρους σου, ναὶ χυδαῖο! Τὸ κακόμοιρο τὸ κορίτσι. Στὸ λέω, δὲ μένω ἐδῶ οὔτε μιὰ μέρα - ὄχι, δὲ μένω σὲ σπίτι πού δὲν μπορεῖς νὰ σέβεσαι τ' ἀφεντικά σου.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Γιατί θὰ ἔπρεπε νὰ τοὺς σέβεται κανένας ;

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Καὶ τὸ ρωτᾶς, κύριε ἐξυπνάκια μου ; Πῶς μπορεῖ νὰ δουλεῖ κανεὶς μὲ ἀνθρώπους πού δὲν κρατᾶνε τὴ θέση τους ; "Ὅποιοι τὸ κάνουνε ἐξευτελίζονται αὐτοί! Οἱ ἴδιοι.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Ναὶ ἀλλὰ εἶναι καὶ μιὰ ικανοποίηση γιὰ μᾶς νὰ ξέρομε πῶς δὲν ὑπάρχουν καλύτεροί μας.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : "Ὅχι, γιὰ μένα. "Αν δὲν ὑπάρχουν καλύτεροι, ἀπὸ μᾶς, ποιὸς ὁ λόγος τότε νὰ πασχίζουμε νὰ γίνουμε καλύτεροι ; Ὑστερα δὲ σκέφτεσαι τὸν κύριο Κόντε ; Τὴ τράβηξε ὁ καημένος τόσα χρόνια! "Ὅχι, δὲ μένω ἄλλο σ' αὐτὸ τὸ σπίτι. "Ὅχι μὰ τὸν "Αγιο Σωτήρα! . . . Καὶ μάλιστα μ' ἕναν ἄνθρωπο σὰν καὶ σένα! "Αν ἦταν κάποιος, σὰν καὶ τὸ δικηγόρο, ἕνας νέος εὐγενής! Ναί, τὸ καταλαβαίνω, ἀλλὰ μαζί σου ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Γιὰ στάσου, καὶ τί μοῦ λείπει ;

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Γι' αὐτὸ πού εἶσαι δὲ σοῦ λείπει τίποτε, μὰ ἡ σειρά σου, δὲν εἶναι καὶ ἡ δική της. 'Αληθινὰ δὲν τὸ χωράει τὸ μυαλό μου! Ἡ δεσποινὶς Τζούλια πού ἦταν τόσο υπερήφανη καὶ τόσο ἀκατάδεχτη μὲ τοὺς ἄντρες νὰ δοθεῖ τώρα σ' ἕναν ἄντρα . . . καὶ μάλιστα σὲ ἕναν ἄντρα σὰν καὶ σένα! . . . Αὐτὴ, πού θὰ σκότωνε τὴ σκυλίτσα της γιατί πῆγε μ' ἕνα παρακατιανὸ σκυλὶ νὰ κάνει τώρα. "Α, μὰ ὄχι δὲ μένω στιγμὴ ἐδῶ μέσα! Στις . . . 24 τοῦ Ὀχτώβρη φεύγω . . .

ΓΙΑΝΝΗΣ : Καὶ τότε ;

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Τότε, μιὰ πού ἔφερες τὴν κουβέντα, εἶναι καὶ ρὸς πιά νὰ βρεῖς μιὰν ἄλλη θέση καὶ νὰ φροντίσεις γιὰ τὸ γάμο μας.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Τί εἶδους θέση ; Παντρεμένος δὲν μπορῶ νὰ βρῶ μιὰ δουλειὰ σὰν καὶ αὐτή.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Φυσικά ὄχι, ἀλλὰ μπορεῖς νὰ πᾶς πορτιέρης κάπου ἢ υπάλληλος σὲ δημόσια θέση. Μὲ τὸ μισθὸ μόνο δὲ θὰ πλουτίσεις βέβαια ἀλλὰ θὰ 'ναι τακτικός καὶ θὰ 'χουνε σύνταξη ἢ χήρα καὶ τὰ ὄρφανά σου.

ΓΙΑΝΝΗΣ : (μορφάζοντας). "Ὅλα αὐτὰ εἶναι θαυμάσια, ἀλλὰ δὲ τό'χω σκοπὸ νὰ πεθάνω γιὰ νὰ ἀσφαλίσω τὴ χήρα καὶ τὰ παιδιά μου. Κάποιες ἄλλες φιλοδοξίες, κάπως καλύτερες ἀπ' αὐτές, ἔχω γιὰ τώρα.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Καλὲς εἶναι οἱ φιλοδοξίες, ἀλλὰ ἔχεις ἀνάβει καὶ ὑποχρεώσεις καὶ νὰ μὴν τις ξεχνᾶς παρακαλῶ.

ΓΙΑΝΝΗΣ : "Ὡ, παράτα με μὲ τις ὑποχρεώσεις, ξάρω τί πρέπει νὰ κάνω. (ἀφουγκράζεται πρὸς τὰ ἔξω). 'Αλλὰ ἔχουμε καιρὸ νὰ τὰ σκεφτοῦμε αὐτά. Πήγαινε τώρα μέσα καὶ ἐτοιμάσου νὰ πᾶμε στὴν ἐκκλησία.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Ποιὸς περπατᾶει πάνω - κάτω ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Δὲν ξέρω. Ἡ Κλάρα θὰ εἶναι.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : (φεύγοντας). Δὲν μπορεῖ νὰ 'ναι ὁ Κόμης, θὰ τὸν ἀκούγαμε ἂν εἶχε γυρίσει.

ΓΙΑΝΝΗΣ : (φοβισμένα). Ὁ Κόμης ; Δὲν μπορεῖ νὰ 'ναι, θὰ χτύπαγε τὸ κουδούνι.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : (φεύγει). Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάει! Ποτὲ δὲ μοῦ 'τυχε κάτι τέτοιο!

(Ὁ ἥλιος ἔχει ἀνατείλει στὸ μεταξύ, φωτίζοντας τὶς κορφὲς τῶν δέντρων στὸ πάρκο. Καθὼς τὸ φῶς ἀνεβαίνει σιγὰ - σιγὰ γλιστράει μέσα ἀπὸ τὰ παράθυρα καὶ φωτίζει

πρόκειται για τὸ μέλλον σας, για τὴ ζωὴ σας. Ἄς βιαστοῦμε! (ἀρπάζει τὸ πουλὶ ἀπ' τὰ χέρια της, παίρνει τὸ μαχαίρι τοῦ κρέατος, προχωρεῖ πρὸς τὸ ξύλο, ποὺ λιανίζουν τὰ κρέατα. Ἡ Δεσποινὶς Τζούλια γυρίζει τις πλάτες). Θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχατε μάθει νὰ σφάζετε κοτόπουλα παρὰ νὰ μοῦ πυροβολεῖτε στὸ βρόντο μὲ τὸ πιστόλι. . . (δίνει μία μὲ τὸ μαχαίρι) καὶ τότε δὲ θὰ λιποθυμούσατε μὲ μιὰ σταγόνα αἷμα.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (κραυγάζοντας). Σκότωσέ με! Σκότωσε καὶ μένα! Ἐσύ ποὺ σφάζεις ἓνα ἄθωο πλασματάκι χωρὶς νὰ σὲ νοιάζει διόλου. Ὡ, σὲ μισῶ, σὲ σιχαίνομαι. Αἷμα μπῆκε τώρα ἀνάμεσά μας. Κατάρρα στὴν ὥρα ποὺ σήκωσα τὰ μάτια μου ἀπάνω σου! Κατάρρα στὴν ὥρα ποὺ μ' ἔπιασε στὴ μήτρα της ἡ μάνα μου.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Τί βγαίνει μὲ τις κατάρρες ; Ἔλα πᾶμε!

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (Σὰν νὰ τραβιέται ἀπὸ τὸ αἷμα καὶ προχωρεῖ πρὸς τὸ ξύλο ὅπου σφάχτηκε ὁ σπίνος της). Ὅχι! Δὲ φεύγω τώρα. Δὲν μπορῶ! Πρέπει νὰ ἰδῶ - Σοσ! Ἐνα ἀμάξι εἶναι ἔξω! (ἀκροάζεται ἐνῶ τὰ μάτια της εἶναι στυλωμένα ἀδιάκοπα στὸ ξύλο καὶ στὸ μαχαίρι τὸ ματωμένο). Νόμισες πὼς δὲν μπορῶ νὰ ἰδῶ αἷμα ; Νόμισες πὼς εἶμαι ἔτσι ἀδύναμη ; Ὡ πὼς θὰ τό 'θελα νὰ ἰδῶ τὸ αἷμα σου, τὰ μυαλά σου χυμένα πάνω σ' αὐτὸ τὸ ξύλο. Ὅλα σου τὰ ἀνδρικό μέλη νὰ κολυμπᾶνε μέσα στὸ αἷμα. Ὡ, θὰ μποροῦσα νὰ ἔπινα μέσα ἀπ' τὸ καύκαλό σου, πόσο θὰ χαιρόμουν νὰ τσαλαβουτήσω τὰ πόδια μου μέσα στὰ σπλάχνα σου καὶ νὰ φάω τὴν καρδιά σου ἔτσι καθὼς θὰ τὴν ξεροτηγάμιζα. Θάρρεψες πὼς εἶμαι ἀδύναμη, θάρρεψες πὼς σ' ἀγαπῶ γιατί ἡ μήτρα μου τρελάθηκε καὶ θέλησε τὸ σπόρο σου. Καὶ νομίζεις πὼς θὰ κρατήσω τὸ ἐμβρύο σου μέσα στὰ σπλάχνα μου καὶ θὰ τὸ θρέψω μὲ τὸ αἷμα μου - νὰ τὸ

γεννήσω καὶ νὰ πάρω τ' ὄνομά σου! Καὶ ποῖο εἶναι τ' ὄνομά σου; Ποτέ μου δὲν τ' ἄκουσα. Σίγουρα δὲ θὰ ἔχεις ὄνομα! Καὶ νὰ γίνω ἐγὼ ἡ Κυρία τοῦ Πορτιέρη ἢ ἡ Κυρία τοῦ Σκουπιδιάρη! Σκύλε ἐσύ, μὲ τὸ λαυρί μου γύρω στὸ λαιμό σου, ἐσύ λακέ, ποὺ ἔχεις τὰ οἰκόσημά μου στὰ μανικέτια σου. Ἐγὼ νὰ σὲ μοιραστῶ μὲ τὴ μαγειρίσά μου, νὰ γίνω ἀντίζηλος τῆς δούλας μου! Ὡχι! Νόμισες πὼς εἶμαι μιὰ δειλὴ καὶ θὰ 'θελα νὰ τὸ σκάσω μαζί σου. Ὅχι, τώρα θὰ σταθῶ ἐδῶ κι ἄς χαλάσει ὅλος ὁ κόσμος! . . . Θὰ γυρίσει ὁ πατέρας μου - θὰ βρεῖ τὸ συρτάρι του σπασμένο - καὶ τὰ λεφτά του παρμένα! Θὰ χτυπήσει τὸ κουδούνι - αὐτὸ ἐκεῖ πάνω - δυὸ φορές για τὸ λακέ του - ὕστερα θὰ εἰδοποιήσει τὴν ἀστυνομία καὶ γὰ τὸ πῶ ὅλα. Ὅλα! Ὡ, νὰ τελειωναν ἔτσι ὅλα αὐτά! Ἄν μποροῦν ποτέ νὰ τελειώσουν! Νάι, θὰ τοῦ ῥθει ἀποπληξία καὶ θὰ πεθάνει. Ἐτσι θὰ τελειωναν ὅλα καὶ θὰ ῥχόντανε ἡ γαλήνη, ἡ γαλήνη-ἡ αἰώνια ἀνάπαυση! Καὶ τὰ οἰκόσημα θὰ σπάσουν πάνω στὸ φέρετρο οἱ τίτλοι θὰ ἐξαλειφθοῦν καὶ ὁ γόνος τοῦ δούλου θὰ ριχτεῖ μέσα σ' ἓνα ὄρφανοτροφεῖο για νὰ δρέψει τις δάφνες τοῦ νεροχύτη, καὶ νὰ τελειώσει στὴ φυλακὴ!

ΓΙΑΝΝΗΣ : Ἐτσι, μπράβο, Δεσποινὶς Τζούλια,! Νά, ποὺ μιλά τώρα τὸ βασιλικό σου αἷμα! Ἐτσι, χῶσε ξανὰ τὸ μυλωνὰ μέσα στους σάκκους του!

(Ἐρχεται ἡ Χριστίνα, ντυμένη για τὴν ἐκκλησία, κρατώντας στὸ χέρι τὸ προσευχητάρι. Ἡ Δεσποινὶς Τζούλια ρίχνεται στὴν ἀγκαλιά της ζητώντας προστασία).

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Σῶσε με Χριστίνα, σῶσε με ἀπ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο! . . .

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : (ἀκίνητη καὶ ψυχρὴ) Τί εἶναι ὅλα αὐτὰ τὰ καμώματα χρονιὰρα μέρα; (καθὼς κοιτάζει τὸ ξύλο τοῦ κρέατος μέσα στὰ αἷματα). Τί βρωμιές κάνατε

έδω μέσα ; Τί σημαίνουν όλα αυτά ; Ποτέ μου δεν άκουσα τόση φασαρία και ξεφωνητά.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Χριστίνα ! Χριστίνα, άκουσέ με και θα στα εξηγήσω όλα.

ΓΙΑΝΝΗΣ : (κάπως δειλός και σαστισμένος). Μια και οι κυρίες θα συζητήσουν τὸ θέμα ἐγὼ στὸ μεταξὺ θα πάω νὰ ξυρισθῶ. (φεύγει πρὸς τὰ δεξιά).

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : "Άκουσέ με Χριστίνα ! Προσπάθησε νὰ μὲ καταλάβεις !

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : "Όχι. Τί νὰ καταλάβω ; Πράγματα εἶναι αυτά ; Και μοῦ ἐτοιμαστήκατε γιὰ ταξίδι ! 'Εσύ μ' αυτά τὰ ρούχα κι αὐτὸς μὲ τὸ καπέλο στὸ κεφάλι.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : "Άκουσέ με Χριστίνα ! "Άκουσέ με και θα στα πῶ όλα.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Δὲ θέλω νὰ ξέρω τίποτα.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Πρέπει νὰ μ' ἀκούσεις.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Σὰν τί ; Γιὰ ὅ,τι κάνανε μὲ τὸν Γιάννη ; Δὲ μ' ἐνδιαφέρει - αὐτὸ ἀφορᾷ ἐσένα κι αὐτόν. Μὰ ἂν βαλθήκατε νὰ τὸν ξελογιάσετε νὰ τὸ σκάσει μαζί σας, τότε στὴ στιγμή θα σᾶς κλείσουμε τὸ δρόμο.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (πολὺ ταραγμένη). Προσπάθησε νὰ ἡρεμήσεις Χριστίνα και άκουσέ με. Δὲν μπορῶ νὰ μείνω ἐδῶ, οὔτε και ὁ Γιάννης μπορεῖ - γι' αὐτὸ πρέπει νὰ φύγουμε.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Χμ ! Χμ !

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (ζωηρότερα). "Άκουσε, ξαφνικά μοῦ ῥθε μιὰ ιδέα - γιατί νὰ μὴν φύγουμε και οι τρεῖς μαζί, στὸ ἐξωτερικὸ στὴν Ἑλβετία - και ν' ἀνοίξουμε ἕνα ξενοδοχεῖο ; "Εχω χρήματα, νὰ κοίτα, και ὁ Γιάννης και γὼ θα τὰ φροντίζουμε όλα . . . 'Εσύ, σκέφθηκα, ν' ἀναλάβεις τὴν κουζίνα - δὲν εἶναι μιὰ ὠραία ιδέα ; Πές μου ναί Χριστίνα, κι ἔλα μαζί μας, και νὰ ιδεῖς όλα θα διορ-

θωθοῦν ! Πές μου λοιπὸν ναί ! (ἀγκαλιάζει τὴν Χριστίνα μὰ αὐτὴ ψυχρὴ και σκεφτικὴ μουρμουρίζει)

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Χμ ; . . . Χμ ! . . .

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (μὲ τρομερὸ ἐκνευρισμὸ και βιασμένη).

Ποτέ δὲ βγῆκες ἔξω Χριστίνα - Ποτέ δὲν ταξίδεψες γιὰ νὰ γνωρίσεις τὸν κόσμο. Δὲν ἔχεις ιδέα τί διασκεδαστικὸ πὸν εἶναι νὰ ταξιδεύεις μὲ τὸ τραῖνο - ὄλο και νέα πρόσωπα - νέες πολιτεῖες. Θα περάσουμε ἀπ' τὸ Ἄμβουργο και θα ἰδοῦμε τὸ ζωολογικὸ κῆπο - θα σ' ἀρέσει πολὺ - και μετὰ θα πᾶμε στὸ θέατρο και θ' ἀκούσουμε ὅπερα και σὰν φτάσουμε στὸ Μόναχο ἐκεῖ πιά εἶναι όλα τὰ Μουσεῖα, ὁ Ραφαέλος, ὁ Ροῦμπενς, εἶναι οἱ πιὸ μεγάλοι ζωγράφοι ξέρεις Χριστίνα - θα ἔχεις ἀκούσει βέβαια τί σπουδαῖο εἶναι τὸ Μόναχο ; Ἐκεῖ ἔζησε ὁ βασιλιάς Λουδοβίκος, αὐτὸς, ξέρεις, πὸν τρελάθηκε. Και θα ἰδοῦμε τὰ παλάτια του - ἀκόμα στέκουν ἐκεῖ ψηλά ἔτσι σὰν παραμυθένια. Κι ἀπὸ κεῖ δὲν εἶναι μακριὰ ἡ Ἑλβετία - και οἱ Ἄλπεις, Χριστίνα - τρέλα, οἱ Ἄλπεις μὲ χιόνια ὄλο τὸ χρόνο και κεῖ εἶναι γεμάτος ὁ τόπος ἀπὸ πορτοκαλιές και δαφνόδεντρα πὸν τὸ φύλλο τους εἶναι καταπράσινο ὄλο τὸ χρόνο.

(Ὁ Γιάννης ἐμφανίζεται δεξιά στὶς κουζίνες ἀκονίζοντας τὸ ξυράφι του σ' ἕνα λουρί πὸν τὸ κρατάει μὲ τὰ δόντια και τ' ἀριστερὸ χέρι. Ἄκούει εὐχαριστημένος ὅ,τι λέγεται και καιρὸ σὲ καιρὸ νεύει ἐπιδοκιμαστικά).

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (μιλώντας πὸν γρήγορα). Κι ἐκεῖ θ' ἀνοίξουμε ἕνα ξενοδοχεῖο - ἐγὼ κάθομαι στὸ Ταμειὸ ἐνῶ ὁ Γιάννης στέκεται στὴν εἴσοδο και ὑποδέχεται τοὺς ξένους - θα πηγαίνω στα μαγαζιά γιὰ ψώνια, θα γράφω γράμματα - ὡ Χριστίνα, τί ἐξάισια ζωὴ θα εἶναι. Τὰ τραῖνα θα σφουρίζουν ἀδιάκοπα και θα ῥχονται τὰ λεωφορεῖα και θα χτυπᾶνε κουδούνια σ' ὄλα τὰ πατώματα και

στο ρεστωράν - ενώ εγώ θα κάθομαι και θα γράφω τους λογαριασμούς - και θα τους ἀλατίζω λιγάκι - δὲν μπορεῖς νὰ φαντασθεῖς πόσο δειλοὶ εἶναι οἱ τουρίστες ὅταν τοὺς πασάρεις τοὺς λογαριασμούς στο χέρι! Καὶ σὺ - θα στέκεσαι ἐκεῖ στὴν Κουζίνα - ὄχι βέβαια νὰ μαγειρεύεις ἐσὺ ἢ ἴδια - ντυμένη μὲ ὠραῖα φορέματα καὶ θα σὲ βλέπουν οἱ ξένοι ἐκεῖ μέσα - καὶ ἐσὺ μὲ τὸ ὠραῖο παρουσιαστικό σου - δὲ σὲ κολακεύω Χριστίνα - θα παντρευτεῖς μιὰ ὠραία ἡμέρα, ἕναν ἐγγλέζο πλούσιο, γιατί ξέρεις αὐτοὶ οἱ Ἑγγλέζοι εἶναι βολικοὶ (σιγά-σιγά χάνει τὴ διάθεσή της καὶ μιᾶ ἀργότερα) καὶ πιάνονται εὐκολα καὶ θα γίνουμε πλούσιοι, καὶ θα χτίσουμε μιὰ βίλλα γιὰ μᾶς στὴ Λίμνη τοῦ Κόμο - βρέχει φυσικὰ ἐκεῖ πότε - πότε καὶ ὁ ἥλιος (μὲ πῶ χαλαρὸ τόνο) θα φωτίζει καὶ ἐκεῖ σίγουρα ὅσο καὶ ἂν θὰ ἴναι χλωμὸς καὶ ὕστερα ἂν δὲν μποροῦμε νὰ γυρίσουμε πίσω στο - πίσω στο σπιτι ἢ κάπου ἄλλοῦ.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Ἀκοῦστε με! Τὰ πιστεύετε ὅλα αὐτά ;

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (λυγίζοντας). Ἄν τὰ πιστεύω ;

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Ναι.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (κουρασμένα). Δὲν ξέρω. Δὲν πιστεύω σὲ τίποτα πιά (πέφτει στὸν πάγκο καὶ βάζει τὸ κεφάλι της ἀνάμεσα στὰ χέρια της πάνω στο τραπέζι). σὲ τίποτα! Σὲ τίποτα ἀπολύτως!

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : (στρέφει πρὸς τὴ μεριά ὅπου βρίσκεται ὁ Γιάννης). Ἔτσι λοιπόν ; Ἔτσι ἔ ; βάλθηρες νὰ μοῦ τὸ σκάσεις ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : (σαστισμένος καὶ βάζοντας τὸ ξυράφι στο τραπέζι). Νὰ σοῦ τὸ σκάσω ; ὦ, ὄχι. Αὐτὸ εἶναι ὑπερβολή. Ἀκουσες τὰ σχέδια τῆς δεσποινίδας Ζουλι καὶ παρόλη τὴν κούρασή της ἀπὸ τὴν ἀγρυπνη νύχτα ποῦ

πέρασε - τὰ σχέδιά της νομίζω πὼς εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθοῦν.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Ἀκουσε ἐδῶ κύριε! Δικὴ σου ἦταν ἡ ἰδέα νὰ γίνω μαγείρισσα τουτινῆς ἐδῶ ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : (ἀπότομα). Ὅταν ἀναφέρεις τὴν κυρία σου νὰ μεταχειρίζεσαι καλύτερες ἐκφράσεις. Ἀκουσες ;

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Κυρία μου ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Μάλιστα.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Ἀκου τον! ἄκου τον!

ΓΙΑΝΝΗΣ : Ναι, πρέπει νὰ μ' ἀκοῦς καὶ νὰ μιᾶς λιγότερο . . . Ἡ Δις Ζουλι εἶναι κυρία σου καὶ γιὰ ὅτι τολμᾶς νὰ τὴν περιφρονεῖς θα ἔπρεπε νὰ εἶχες περιφρονήσει προηγούμενα τὸν ἑαυτὸ σου.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Εἶχα πάντα ἀρκετὸ σεβασμὸ γιὰ τὸν ἑαυτὸ μου.

ΓΙΑΝΝΗΣ : γιὰ νὰ μπορεῖς νὰ σηκώσεις τὴ μύτη σου στοὺς ἄλλους ;

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : γιὰ νὰ μὴν ἐπιτρέπω στὸν ἑαυτὸ μου νὰ ξεπέφτει! Μ' εἶδες ποτὲ νὰ ρίξω τὰ μάτια μου, ἐγὼ ἢ μαγείρισσα τοῦ Κόντε, στο παιδί τοῦ σταύλου ἢ τὸ γουρουνόβοσκό ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Ναι, τὰ κατάφερες νὰ τὰ φτιάξεις μ' ἕναν καθὼς πρέπει ἄνθρωπο. Εἶχες τύχη.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Ναι, πῶς! Καθὼς πρέπει ἄνθρωπος ποῦ κλέβει τὸ σὰνὸ τοῦ κυρίου καὶ τὸν πουλάει.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Μιᾶς ἐσὺ ποῦ παίρνεις ποσοστὰ ἀπ' τὸν μπακάλη, ἢ θὲς νὰ πῶ καὶ γιὰ τὰ δῶρα ποῦ παίρνεις ἀπ' τὸ χασάπη ;

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Τί ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Καὶ νὰ τολμᾶς νὰ μὴ σέβεις τὰ ἀφεντικά σου! Ἐσύ, ἐσύ, μιὰ! . .

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Ἄς τα τώρα αὐτά, καὶ ἔλα μαζί μου στὴν ἐκ-

κλησία! Ύστερα από όσα έκανες θα ήταν χρήσιμο ένα καλό κήρυγμα.

ΓΙΑΝΝΗΣ : "Όχι, δέν πάω σήμερα στην εκκλησία. Να πάς μόνη σου και να έξομολογηθείς τις άμαρτίες σου.

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Ναι, αυτό θα κάνω. Και θα γυρίσω πίσω με τις άμαρτίες μου συγχωρεμένες, άκόμη και τις δικές σου. Ο Σωτήρ μας - ό πολυεύσπλαχνος - ύπέφερε και πέθανε πάνω στο σταυρό για τις άμαρτίες όλων μας και όταν προσευχόμαστε σ' Αυτόν με πίστη και ταπεινή καρδιά παίρνει εκείνος άπάνω Του όλα τ' άνομήματά μας.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Τό πιστεύεις αυτό, Χριστίνα ;

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Μ' όλη μου την καρδιά. Πάντα τό πίστευα, όπως πίστευα ότι ζω. Τό διδάχτηκα από παιδι και από τότε πάντα τό πίστευα. Και όπου ή άμαρτία πληθαίνει, πολύ, εκεί και ή Χάρις Του ξεχειλίζει άκόμη πιό πολύ.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : "Ω! "Αν είχα την πίστη σου! "Αν είχα!

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Μά δέν μπορεί να την έχετε παρά μόνο με τή χάρη του Θεού και δέν προσφέρεται στον καθένα.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Σε ποιόν προσφέρεται λοιπόν ;

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : Αυτό είναι τό μεγάλο μυστικό τής Βασιλείας των Ούρανών, Δεσποινίς Τζούλια. Και ό Θεός δέν κάνει διακρίσεις ανάμεσα στους ανθρώπους. Οί έσχατοι έσσονται πρώτοι.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Τότε κάνει διακρίσεις για τους έσχάτους ;

ΧΡΙΣΤΙΝΑ : (έξακολουθεί). Και είναι εύκολώτερο να περάσει κανείς κάμηλον μέσα από τρύπα βελόνας παρά πλούσιος να εισέλθει στον παράδεισο. Έτσι είναι. Δεσποινίς Τζούλια! . . . Τώρα φεύγω - και περνώντας από τό σταύλο θα πώ στο φύλακα να μη δώσει κανένα

έλογο σ' όποιον τό ζητήσει πριν γυρίσει ό Κόμης στο σπίτι. Άντιό (φεύγει).

ΓΙΑΝΝΗΣ : Παληοσύλα! Κι όλα αυτά για έναν παλιοσπίνο.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (ράθυμα). Άφήστε τό σπίνο! Βλέπετε καμία διέξοδο, κανένα τέλος ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : (σκέφτεται). "Όχι.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Τι θα κάνατε στη θέση μου ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Στη θέση σας ; Μια στιγμή! Δηλαδή αν ήμουν μία κυρία - τής άνωτέρας τάξεως - που ξέπεσε ; δέν ξέρω . . . όχι, όχι, ξέρω.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (παίρνει από τό τραπέζι τό ξυράφι, κάνει μια κίνηση). Έτσι!

ΓΙΑΝΝΗΣ : Ναι. Άλλά σημειώστε πως έγώ δε θα τό 'κανα. Υπάρχει μια διαφορά μεταξύ μας.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Γιατί έσεΐς είσθε άντρας και γώ γυναίκα ; Και ποιά είναι ή διαφορά ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Η διαφορά, ακριβώς, μεταξύ άντρα και γυναίκας.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (κρατώντας τό ξυράφι). Θα τό 'θελα - μά δέν τό μπορώ! Κι ό πατέρας μου δέν μπόρεσε, τότε, που έπρεπε να τό κάνει.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Κι έκανε σωστά. Έπρεπε πρώτα να έδικηθεΐ.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Και να τώρα που ή μητέρα μου θα τον έδικηθεΐ ξανά μέσα από μένα.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Ποτέ δέν αγαπήσατε τον πατέρα σας δεσποινίς Τζούλια ;

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : "Ω, τον αγαπούσα τρομερά μά . . . και τον μισούσα μαζί. Τό γιατί, δέν τό συνειδητοποιούσα τότε. Μά αυτός μ' έκανε να μισήσω τό φύλο μου, να

γίνω μισή γυναίκα και μισός άντρας . . . Και ποιός φταίει για ό,τι συνέβηκε ; 'Ο πατέρας μου, ή μητέρα μου, εγώ ή ίδια ; 'Εγώ ή ίδια ; Και ποιό είναι το δικό μου εγώ ; Ούτε μιὰ σκέψη μου πού να μὴν ἀνήκει στὸν πατέρα μου. Ούτε ἕνα αἰσθημα, μιὰ συγκίνηση πού να μὴν τὴν πῆρα ἀπὸ τὴ μητέρα μου. Καὶ αὐτὸ τὸ τελευταῖο, πὼς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἴδιοι, τὸ πῆρα ἀπ' αὐτὸν τὸν ἀραβωνιαστικό μου καὶ γι' αὐτὸ τὸν λέω ἀχρεῖο. Γιατὶ τότε να φταίω ἐγώ ; Νὰ τ' ἀποδώσω πάλι στὸ Χριστὸ - ὅπως κάνει ἡ Χριστίνα - ὄχι, εἶμαι πολὺ ὑπερήφανη να τὸ κάνω αὐτό, καὶ πολὺ ἔξυπνη - χάρη στὴ διδασκαλία τοῦ πατέρα μου. Κι ὅσο γιὰ τὸ ὅτι ὁ πλούσιος δὲ θὰ εἰσέλθει στὴ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, εἶναι ἕνα ψέμα. Καὶ ἡ Χριστίνα τότε πού ἔχει καταθέσεις στὸ ταμειετῆριο δὲ θὰ μποροῦσε να μπεῖ. Μὰ ποιός τότε φταίει ; 'Αλλὰ τί σημασία ἔχουν ὅλα αὐτά ; Μόνη μου πρέπει να πάρω ἐπάνω μου τὸ φταίξιμο καὶ να ὑποστῶ τίς συνέπειες.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Ναι, ἀλλά. (*Δυὸ ἰσχυρὰ χτυπήματα στὸ κουδούνι. Ἡ δεσποινὶς Τζούλια πετάγεται ἀπάνω. Ὁ Γιάννης ἀλλάζει γρήγορα τὸ ζακέτο του*). Εἶναι ὁ Κόμης - γύρισε ! (*προχωρώντας πρὸ τὸ τηλέφωνο*). Σκεφθεῖτε ἂν ἡ Χριστίνα ! (*παίρνει τὸ ἀκουστικό - χτυπάει - καὶ ἀκούει*).

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Εἶναι κιόλας στὸ γραφεῖο του ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Ὁ Γιάννης ἐδῶ, Κύριε Κόμη, ἀμέσως. (*ἀκούει*)
Πολὺ καλά, κύριε Κόμη - σὲ μισὴ ὥρα.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (*σὲ τρομερὴ ἀπελπισία*). Τί εἶπε ; Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τί εἶπε ;

ΓΙΑΝΝΗΣ : Ζήτησε τίς μπόττες του καὶ τὸν καφέ του σὲ μισὴ ὥρα.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Σὲ μισὴ ὥρα λοιπόν ! . . . "ὦ, εἶμαι τόσο κουρασμένη. Δὲν αἰσθάνομαι τίποτα πιά, οὔτε να μετα-

νοιώσω μπορῶ, οὔτε να φύγω ἢ να μείνω, οὔτε να ζήσω, οὔτε να πεθάνω. Βοηθᾶτε με ! Προστάξτε με καὶ θὰ ὑπακούσω σὰν σκυλί. Κάντε μου τὴν τελευταία αὐτὴ χάρη, σῶστε τὴν τιμὴ μου, σῶστε τ' ὄνομά μου. Ξέρετε τί εἶναι αὐτὸ πού θὰ ἔπρεπε να κάνω, μὰ δὲν μπορῶ. 'Αν τὸ θέλεις καὶ σὺ Ζὰν πρόσταξέ με να τὸ . . .

ΓΙΑΝΝΗΣ : Δὲν ξέρω - οὔτε τώρα μπορῶ. Δὲν καταλαβαίνω . . . Λὲς κι αὐτὸ τὸ σακκάκι μ' ἔκανε ἔτσι . . . πού δὲν μπορῶ να σᾶς διατάξω, μάλιστα τώρα, ἀφότου μοῦ μίλησε ὁ Κόντες - πὼς να σᾶς τὸ ἐξηγήσω καλύτερα - ὦ, ναι, εἶναι αὐτὴ ἡ καταραμένη λιβρέα τοῦ ὑπηρέτη πού μοῦ κάθησε στὸ σβέρκο. Νιώθω πὼς ἂν κατέβαινε τώρα ὁ Κόντες καὶ μὲ διέταζε να κόψω τὸ λαιμό μου, θὰ τὸ 'κανα στὴ στιγμή.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Τότε πάρτε τὴ θέση του καὶ φαντασθεῖτε πὼς ἐγὼ δὲν εἶμαι παρὰ ἐσεῖς. Πρὶν λίγο ὑποκριθήκατε τόσο καλά - ὅταν βρισκόσασταν στὰ γόνατα - ἤσασταν ἕνας τέλειος ἀριστοκράτης, ἢ δὲν πήγατε ποτὲ σὲ παράσταση ὑπνωτιστῶν γιὰ να ἰδεῖτε τί κάνουν ; Λένε στὸ μέντιουμ : Πάρε τὴ σκούπα, καὶ τὴν παίρνει. Τοῦ λένε : «σκούπισε !» - καὶ αὐτὸ σκουπίζει.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Ναι, ἀλλὰ τὸ μέντιουμ πρέπει να κοιμᾶται.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (*σὲ ἔκταση*). Καὶ γὼ κοιμᾶμαι. "Ὅλα γύρω μοῦ φαίνονται σὰν να εἶναι ἀπὸ καπνὸ - καὶ σὺ μοῦ φαίνεσαι σὰν σιδερένια σόμπα - ὅμοια μ' ἕναν ἄντρα ντυμένο στὰ μαῦρα μὲ ψηλὸ καπέλο - καὶ τὰ μάτια σου λάμπουν σὰν κάρβουνα ὅταν κατακάθεται ἡ φωτιά - καὶ τὸ πρόσωπό σου πασαλειμμένο ἔτσι σὰν ἀπὸ στάχτη. (*Οἱ ἀχτίδες τοῦ ἡλίου ἔχουν ἀπλωθεῖ ἔτσι στὸ πάτωμα καὶ φωτίζουν τὸ Γιάννη*). "ὦ ! Εἶναι ζεστὰ καὶ ὠραῖα ἐδῶ καὶ τόσο φῶς ! τόση γαλήνη !

ΓΙΑΝΝΗΣ : (παιρνει τὸ ξυρῶφι καὶ τὸ ἀποθέτει στὰ χέ-
ρια της). Νά, ἡ σκούπα! Πήγαινε τώρα, ἔχει ἀρκετὸ
φῶς - ἔξω στὴν ἀποθήκη - καί... (τῆς ψιθυρίζει στ'
αὐτή).

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (σηκώνεται). Εὐχαριστῶ. Πάω τώρα νὰ
ἡσυχάσω. Μὰ πές μου μόνο πρὶν φύγω πὼς κι οἱ πρῶτοι
μποροῦν νὰ ἀξιωθοῦν τῇ θεῖα χάρη, ἔτσι δὲν εἶναι ;
Πές μου το κι ἂν ἀκόμα δὲν τὸ πιστεύεις.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Οἱ πρῶτοι ; "Ὁχι, δὲν μπορῶ. Μά, γιὰ στα-
θεῖτε Δεσποινὶς Τζούλια, τὸ βρῆκα! 'Εσεῖς δὲν εἴστε πιά
μαζὶ μὲ τοὺς πρῶτους. Εἴστε - μεταξὺ τῶν τελευταίων.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Σωστά! Εἶμαι πὶο κάτω καὶ ἀπὸ τοὺς
τελευταίους. Εἶμαι ἡ τελευταία! "ὦ! μὰ τώρα δὲν ἔχω
τῇ δύναμη νὰ πάω. Πέστε μου μιὰ φορὰ ἀκόμα, πέστε
μου πὼς πρέπει νὰ πάω.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Τώρα οὔτε καὶ γὼ πιά μπορῶ. "Ὁχι, δὲν
μπορῶ.

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : Καὶ οἱ πρῶτοι ἔσονται ἔσχατοι.

ΓΙΑΝΝΗΣ : Μὴ σκέφτεσθε, μὴ σκέφτεσθε! Μοῦ παίρνετε
ὅλη μου τῇ δύναμη καὶ γίνομαι δειλός. Πῶς ; . . . Νό-
μισα πὼς κουνήθηκε τὸ κουδούνι. Νὰ τὸ βουλώσουμε μὲ
χαρτί ; Νὰ φοβᾶμαι ἔτσι ἓνα κουδούνι ; Ναι, ἀλλὰ δὲν
εἶναι μόνον ἓνα ἀπλὸ κουδούνι - ὑπάρχει κάποιος ποὺ
βρίσκεται πίσω ἀπ' αὐτὸ - ἓνα χέρι ποὺ τὸ βάζει σὲ κί-
νηση καὶ κάτι ἄλλο ποὺ βάζει τὸ χέρι σὲ κίνηση - δὲν
ἔχετε παρὰ νὰ κλείσετε ; αὐτιά σας, κλείστε τ' αὐτιά
σας! Μὰ νὰ ποὺ χτυπάει τώρα δυνατώτερα ἀπὸ πρὶν.
Καὶ θὰ χτυπάει, θὰ χτυπάει, ὥσπου κάποιος θὰ δώσει
μιὰν ἀπάντηση - κ' ὕστερα θὰ 'ναι πολὺ ἀργά... Θὰ 'ρθεῖ
ἡ ἀστυνομία καὶ τότε . . . καὶ τότε! (δύο δυνατὰ κτυ-
πήματα στὸ κουδούνι).

ΓΙΑΝΝΗΣ : (κατατρομαγμένος σηκώνεται). Εἶναι τρο-
μερό! Μὰ δὲν ὑπάρχει ἄλλη διέξοδος. Πηγαίνετε!

ΔΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ : (μὲ βῆμα σταθερὸ προχωρεῖ πρὸς τὴν
πόρτα).

ΤΕΛΟΣ

«Πρόλογος» στη Δεσποινίδα Τζούλια

Ο εκτενής «Πρόλογος» στη Δεσποινίδα Τζούλια (*Franken Julie*), δράμα που ο Άουγκουστ Στρίντμπεργκ (*August Johan Strindberg*, 1849-1912) έγραψε το 1888, θεωρήθηκε ένα εμβληματικό κείμενο του μοντέρνου θεάτρου, που χάραξε τις συντεταγμένες κυρίως του νατουραλιστικού δράματος. Ο συηδός συγγραφέας εξηγεί εκεί πώς διάλεξε να ασχοληθεί με ένα θέμα βγαλμένο από τη ζωή, το οποίο όμως είναι σύνθετο και ως εκ τούτου επιδέχεται πολλές ερμηνείες. Ο Στρίντμπεργκ αντιλαμβάνεται την έννοια του νατουραλισμού όχι ως φωτογραφική απεικόνιση της ζωής, αλλά ως μια διεργασία κατανόησης των αιτιών που καθορίζουν πράξεις και συμπεριφορές. Σε αυτήν ακριβώς τη διαδικασία στηρίζεται το λεπτομερές χτίσιμο των χαρακτήρων του έργου, που του επιτρέπει να δώσει νέα μορφή στο δράμα, να εκσυγχρονίσει το θέμα του αλλά και να διεκδικήσει μια πρωτοποριακή παρουσίασή του πάνω στη σκηνή. Στο απόσπασμα από τον «Πρόλογο» που ακολουθεί, ο Στρίντμπεργκ παραγματούεται την έννοια και τη λειτουργία του «χαρακτήρα» έτσι όπως έχει αποικρυσταλλωθεί στο δυτικό θέατρο, υπογραμμίζοντας τις ενστάσεις και τις διαφοροποιήσεις του.

I. Π.

[...]

Όσον άφορα τó συγκεκριμένο δράμα, δέν προσπάθησα νά δημιουργίσω κάτι καινούργιο — γιατί αυτό δέν γίνεται— αλλά μονάχα νά εκσυγχρονίσω τή μορφή, μέ βάση τίς απαιτήσεις πού φαντάζομαι πώς έχουν οί σύγχρονοι άνθρωποι γι' αυτή τήν τέχνη.

Γιά τό σκοπό αυτό διάλεξα ή καλύτερα έμπνεύστηκα ένα θέμα πού θά μπορούσε νά ισχυριστεί κανείς πώς τίθεται έκτός κομματικής διαμάχης. Άν και τό πρόβλημα γιά κοινωνική άνοδο ή κάθοδο, γιά τό ψηλότερο ή χαμηλότερο, γιά τό καλύτερο ή χειρότερο, γιά άντρα ή γυναίκα, είναι, ήταν και θά παραμεινει πάντα ζωτικού ένδιαφέροντος.

Τό θέμα μου τό πρόσφερε ή ίδια ή ζωή. Τήν ιστορία τήν άκουσα πριν από μερικά χρόνια και μου έκανε μεγάλη έντύπωση. Σκέφτηκα πώς θά μπορούσε νά δραματοποιηθεί, ώστόσο ή καταστροφή ενός ανθρώπου, πού ή τύχη τόν εύνόησε, και ό θάνατος ενός γένους, δημιουργούν μιά τραγική έντύπωση. Φοβάμαι όμως πώς θά 'ρθει μιά εποχή πού θά έχουμε τόσο έξελιχθεί και άποστασιοποιηθεί πού θά παρακολουθούμε αυτό τό άκαρδο, κυνικό έργο, τό βγαλμένο μέσα από τή ζωή, μέ άπόλυτη άδιαφορία. Μιά εποχή πού δέν θ' άσχολούμαστε πιά μέ αυτές τίς «ρευστές» έγκεφαλαικές διεργασίες —τά συναισθήματα— πού όχι μόνο θά περιτεύουν αλλά θά είναι και καταστροφικά όταν ή ικανότητα τής κρίσης θά έχει ώριμάσει και θά έχει ξεπεράσει τό δοσμένο πλαι-

σιό της.

Το ότι ή ηρωίδα προκαλεί συμπόνια είναι αποκλειστικά δική μας αδυναμία. Οφείλεται στο φόβο που μάς διέπει πώς κάτι παρόμοιο θα μπορούσε να συμβεί και σέ μάς. Παρ' όλ' αυτά ό υπερευαίσθητος θεατής δέν θα έπρεπε να λυπάται και ό άνθρωπος του μέλλοντος θα 'πρεπε δυναμικά να απαιτήσει μέτρα για τήν καταπολέμηση του κακού.

Τελικά όμως δέν υπάρχει κάτι που να είναι απόλυτα κακό γιατί ή καταστροφή μιās τάξης μπορεί να σημαίνει τήν άνοδο μιās άλλης που βρίσκει τήν εύκαιρία να επικρατήσει. Και μιá από τίς μεγαλύτερες χαρές τής ζωής είναι άκριβδώς αυτή ή έναλλαγή μιá και ή δυνατότητα για σύγκριση φέρνει τήν εύτυχία.

Και θα 'θελα να ρωτήσω τόν όρθολογιστή που προσπαθεί να επέμβει στην τραγική μοίρα του περιστεριού που γίνεται βορά του άρπαχτικού και του άρπαχτικού που κατατρώγεται από τήν ψείρα. Γιατί; Γιατί να βοηθηθούν; Η ζωή δέν είναι μαθηματικά ύπολογισμένη ούτε άνόητη γιατί να δεχτούμε πώς μόνο τά μεγάλα τρώνε τά μικρά. Μπορεί μιá μέλισσα να σκοτώσει ένα λιοντάρι ή έστω να τό τρελάνει.

Άν τό δράμα μου στην πλειοψηφία προκαλεί κατάθλιψη τότε φταίει ή πλειοψηφία. Όταν δυναμώσουμε όπως οι πρώτοι άντρες τής Γαλλικής Έπανάστασης, θα νιώσουμε άφάνταστη χαρά και άνακούφιση. Χαρά όπως όταν βλέπουμε ένα πάγκο να καθαρίζει από τά γερασμένα δέντρα που έμποδίζουν τά νέα και όλόδροσα να ριζώσουν και να βλαστήσουν. Άνακούφιση όπως όταν βλέπουμε έναν καταδικασμένο άσθενή να πεθαίνει.

Πρόσφατα μου καταλόγισαν πώς τό δράμα μου 'Ο πατέρας ήταν φοβερά τραγικό, σάν να είχαν τήν άπαιτηση να γράφονται εύθυμα δράματα. Ζητώμε άπαιτητικά τή χαρά τής ζωής και οι θεατρώνες παραγγέλνουν φάρσες λές και ή χαρά βρίσκεται στην άνοησία και στή δημιουργία χαρακτηρισμων που έμφανίζονται στή σκηνή σάν να πάσχουν από χορευτική μανία ή κρετινισμό.

Η απόλαυση κρύβεται στους έντονους και σκληρούς άγώνες τής ζωής και ή ικανοποίηση βρίσκεται στο δίδαγμα που προκύπτει.

Διάλεξα αυτή τήν άσυνήθιστη περίπτωση κυρίως γιατί είναι διδακτική και σάν τέτοια άποτελεί έξαίρεση — σημαντική έξαίρεση που θα έπιβραιώσει τόν κανόνα και θα πλῆξει τούς λάτρες του μανάλ.

Έκείνο όμως που πραγματικά θα άναστατώσει τό άπλοικό μυαλό είναι πώς πίσω από τήν ύπόθεση κρύβεται ένας σύνθετος λόγος μέ ποικίλες έρμηνείες. Κάθε περιστατικό τής ζωής — και αυτό είναι μιá πρόσφατη άνακάλυψη — άνάγεται σέ μιá σειρά από αίτίες περισσότερο ή λιγότερο σημαντικές. Φυσικά ό θεατής διαλέγει τήν πιό κατανοητή έρμηνεία ή κατά τήν κρίση του τήν πιό

εὐνοϊκή.

Ἐρχόμαστε ἀντιμέτωποι μέ μιά αὐτοκτονία. Βρωμοδουλειές λέει ὁ μεσαστός. Ἀπελπισμένος ἔρωτας, λένε οἱ γυναικοῦλες. Ἀρρώστια λέει ὁ παθῶν. Χαμένη ἐλπίδα λέει ὁ πνιγμένος. Εἶναι ὅμως πολὺ πιθανόν τὰ αἴτια νά ὀφείλονται ἀλλοῦ ἢ καί πουθενά. Μπορεῖ ὁ αὐτόχειρας προβάλλοντας κατὶ ὀλότλα διαφορετικό, γιατί ἡ θολωμένη μνήμη του αὐτό τοῦ ὑποδεικνύει, νά ἔκρουσε τίς πραγματικὲς του προθέσεις.

Πολλοὶ παράγοντες συντέλεσαν στὴν ἄτυχη μοῖρα τῆς δεσποινίδας Τζούλια: Τὰ πρωταρχικά ἐνστικτα τῆς μάνας τῆς, ἡ κακὴ ἀνατροφή πού πῆρε ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς, ὁ χαρακτήρας τῆς καί ἡ ἐπιρροή πού ἄσκησε ὁ ἀρραβωνιαστικός στό ἀδύναμο καί στεῖρο μυαλό τῆς. Ἄμεσο ρόλο ἔπαιξαν ἐπίσης, ἡ γιορτινὴ ἀτμόσφαιρα τῆς βραδιάς τοῦ μεσοκαλόκαιρου, ἡ ἀπουσία τοῦ πατέρα, τὰ ἔμμηνά τῆς, ἡ φροντίδα τῆς γιὰ τὰ ζῶα, ἡ μέθη τοῦ χοροῦ, τὸ μισόφως τῆς νύχτας, ἡ ἔντονη ἀφροδισιακὴ ἐπίδραση τῶν λουλουδιῶν καί τέλος τὸ τυχαῖο γεγονός πού ἐνώνει δύο ἀνθρώπους σ' ἓνα ἀπόμερο δωμάτιο καί τὸ θράσος τοῦ ἀδίσταχτου ἔραστῆ.

Δέν ἀσχολήθηκα μονόπλευρα μέ τὰ ἐξωτερικά χαρακτηριστικά ἢ μέ τὸν ἔσωτερο κόσμο τῶν ἡρώων. Δέν ἔριξα τὸ βάρος στὴν κληρονομικότητα —ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς μητέρας— καί δέν θεώρησα τὰ ἔμμηνια τῆς δεσποινίδας Τζούλια τὸ κυριότερο αἶτιο. Οὔτε τάχτηκα ὑπὲρ τῆς «ἀνηθικότητας» οὔτε ἠθικολόγησα. Αὐτό, ἐλλεῖπει παπᾶ, τὸ ἀνέθεσα στὴ μαγεφίρσα.

Γιὰ τὸ πλέγμα τῶν αἰτιῶν πού προβάλλω θέλω νά λέγομαι σύγχρονος! Καί ἄλλοι πρὶν ἀπὸ μένα ἐργάστηκαν μέ ἀνάλογο τρόπο τότε χαίρομαι πού δέν διέπομαι μόνο ἐγὼ ἀπὸ περιεργες ιδιοτροπιές ὅπως ἀποκαλοῦνται ὅλες οἱ καινοτομίες.

Ὅσον ἀφορᾶ τοὺς χαρακτήρες μου προσπάθησα νά τοὺς κάνω ὅσο τὸ δυνατόν λιγότερο τυπικούς μέ τὴν ἐξῆς ἔννοια: Ἡ λέξη «χαρακτήρας» μέ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου ἔχει ἀποκτήσει πολλὲς σημασίες. Ἀρχικά σήμαινε τὸ κύριο γνώρισμα τοῦ ψυχικοῦ συμπλέγματος καί συγγεόταν μέ τὴν ιδιοσυγκρασία. Στὴ συνέχεια ἡ μεσοαστικὴ τάξη χρησιμοποίησε τὴ λέξη ἀποδίδοντας τῆς τὴν ἔννοια «αὐτόματο». Μ' ἄλλα λόγια ἓνα ἄτομο πού εἶχε προσαρμωστῆ σ' ἓναν ἄ ρόλο πού εἶχε μείνει στάσιμο, ἀποκαλεῖτο χαρακτήρας. Ἀντίθετα τὸ ἄτομο πού βρισκόταν σέ συνεχὴ ἐξέλιξη, ὁ ἐπιδέξιος ναυσιπλόος πού παλεύει μέσα στό ρεῦμα τῆς ζωῆς, πού δέν ἰσορροπεῖ σέ μιά σταθερὴ βάση ἀλλά παραδέρνει στὸν ἄνεμο μέχρι νά στηλωθεῖ πάλι, ἀποκαλεῖτο ἀσταθῆς καί χωρίς χαρακτήρα. Καί αὐτὸ βέβαια γιατί ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος οὔτε δεσμεύεται οὔτε ἐλέγχεται.

Ἡ ἀστικὴ ἀντίληψη γιὰ τὴν ἀκίνησια τῆς ψυχῆς μεταφέρθηκε καί στὴ σκηνή

όπου πάντα δέσποζε ή άστική ιδεολογία. Έπάνω στό πάλλο «χαρακτήρας» σήμαινε: Ένας κύριος πανέτοιμος, στυλιζαρισμένος πού πάντα έμφανιζόταν μεθυσμένος, γελοϊός, έλεεινός. Για νά τόν κάνει κανείς άκόμα πιό χαρακτηριστικό δέν είχε παρά νά τού προσθέσει και ένα κουσούρι. Ένα ψησμένο πόδι, ή άκόμα καλύτερα ένα ξύλινο, μιά κόκκινη μύτη και ό έν λόγω κύριος νά έπαναλαμβάνει φράσεις τού τύπου: «Άχ τί ύπέροχα» ή «Ο Μπάρκις τά καταφέρνει όλα» κτ.λ.

Αύτην τή μονοδιάστατη περιγραφή τών ανθρώπων τήν συναντάμε και στόν Μολιέρο. Ο Άρπαγόν δέν είναι άλλο τίποτα άπό ένας τσιγγούνης ένω θά μποροῦσε νά είναι και σπάταλος. Άκόμα, ένας έξοχος έμπορος ή ένας καλός πατέρας. Ωστόσο τό χειρότερο άπ' όλα είναι πώς τό κουσούρι του εϋνοεί τήν κόρη και τόν γαμπρό του πού περιμένουν πώς και πώς νά τόν κληρονομήσουν. Δέν θά 'πρεπε λοιπόν νά τόν κατηγοροῦν όσο κι άν χρειαζόταν νά τόν περιμένουν ώσπου νά πάνε για ύπνο.

Δέν πιστεύω στους άπλοποιημένους χαρακτήρες ούτε στους συγγραφείς πού κρίνουν έπιφανειακά τους ανθρώπους. Αύτός είναι βλάξ, αυτός βάνουσος, αυτός ζηλότυπος, αυτός τσιγγούνης κτ.λ. Αύτου τού είδους οι χαρακτηρισμοί θά έπρεπε νά κατακρίνονται άπό τους νατουραλιστές πού γνωρίζουν πόσο πλούσιος είναι ό ψυχικός κόσμος τού ανθρώπου και πού γνωρίζουν έπίσης πώς τό «άμάρτημα» μπορεί νά έχει και μιάν άλλη όψη πού δέν ξεχωρίζει καθόλου άπό τήν ίδια τήν άρετή.

Οι δικόι μου χαρακτήρες είναι άμφιταλαντευόμενοι, αδύναμοι, ένα κράμα παλαιού και καινούριου όπως άρμόζει σέ σύγχρονους χαρακτήρες πού ζοῦν σέ μιά μεταβατική περίοδο γοργή και άγχώδη, σέ σύγκριση πάντα μέ τήν προηγούμενη. Προσωπικά δέν μου φαίνεται καθόλου άπίθανο οι σύγχρονες ιδέες νά έχουν εισχωρήσει μέσω τών έφημερίδων και τών συζητήσεων και στους χώρους διαβίωσης ενός ύπηρέτη. Βλέπει κανείς τόν ύπηρέτη, πώς ένω είναι καταδικασμένος άπό τό αίμα του, τού σκλάβου, νά έμφανίζεται μέ άπόψεις σύγχρονου ανθρώπου.

Σ' αυτούς πού δέν συμφωνοῦν μέ τή δημιουργία χαρακτήρων βάση τών θεωριών τού Δαρβίνου, θέλω νά υπενθυμίσω πώς ό νεκροθάφτης στόν Άμλετ πλάστηκε σύμφωνα μέ τίς ιδέες τού Τζι.ορντάνο Μπροῦνο πού ήταν πολύ τής μόδας εκείνη τήν εποχή! Και αυτό είναι πολύ σημαντικό άν αναλογιστεί κανείς πόσο περιορισμένα ήταν τά μέσα διάδοσης τών ιδεών. Πρέπει ώστόσο νά τονίσω πώς ό Δαρβινισμός ήταν επίκαιρος όλες τίς εποχές, άπό τόν καιρό τού Μωυσή, και άφορα τόσο τά κατώτερα όντα όσο και τό άνώτερο, τόν άνθρωπο. Όμως δέν έχει περάσει πολύς καιρός άπό τότε πού τό καταλάβαμε και τό διατυπώσαμε.